

บทที่ 2

ลักษณะและรูปแบบของบทความแสดงความคิดเห็น

บทความมิใช่ประเภทงานเขียนของไทยมาแต่ดั้งเดิม แต่เป็นรูปแบบงานเขียนที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก โดยเรียกบทความ แทนงานเขียนประเภท Article (คตฤดี พิศิษฐการ, 2539 :24 และธวัช ปุณโณทก, 2527 : 61) หรือถ้าเขียนลงหนังสือพิมพ์เรียกว่า newspaper feature เขียนลงในนิตยสารเรียกว่า magazine article (ฉัตรฯ บุญนาค, 2537 : 11) ซึ่งมีพัฒนาการมาพร้อมๆกับการพิมพ์และ สิ่งพิมพ์ของไทย เช่น หนังสือพิมพ์ ดังที่ อวยพร พานิชและคณะ, 2537 : 140 กล่าวว่า “พัฒนาการของการเขียนบทความมีความเกี่ยวข้องกับการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ในยุคแรกๆ” ความนิยมในการเขียนบทความจึงมีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับและพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันจนเป็นงานเขียนที่เป็นรูปแบบการนำเสนอความคิดเห็นที่เป็นรูปแบบหลักรูปแบบหนึ่งทางหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุและโทรทัศน์ แต่ในขณะเดียวกันการขยายขอบเขตและพัฒนาการเขียนบทความก็สร้างความสับสนในประเด็นของคำจำกัดความ ลักษณะ ประเภทและรูปแบบของบทความ โดยเฉพาะบทความแสดงความคิดเห็นว่ามีความแตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่นในประการสำคัญอย่างไร

2.1 คำจำกัดความและลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็น

ดังได้กล่าวแล้วว่า การขยายขอบเขตและพัฒนาการเขียนบทความในเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านสาขาสื่อสารมวลชนและสาขาการศึกษาได้สร้างความสับสนในประเด็นของคำจำกัดความ ลักษณะ และประเภทหรือรูปแบบของบทความซึ่งทำให้เกิดความสับสนเกี่ยวโยงไปถึงคำจำกัดความ ลักษณะ และประเภทหรือรูปแบบของบทความแสดงความคิดเห็นด้วยกล่าวคือ นักวิชาการทางด้านสื่อสารมวลชนและทางด้านการศึกษาได้ให้คำจำกัดความหรือลักษณะของบทความว่า เป็นงานเขียนที่มุ่งเสนอความคิด ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงและเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น มิใช่เรื่องสมมติ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเสนอความคิดเห็นเป็นสำคัญ จึงมีลักษณะแตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่นตรงที่บทความมีความคิดเห็นเป็นแก่น มีความรู้เป็นส่วนประกอบ มีความคิดเป็นเครื่องปรุงแต่ง (ประสิทธิ์ กายักษ์กลอน, 2518 :197; สุมาลี นิมนานุภาพ, 2524 :51; ชวลิต ปัญญาลักษณ์, 2525 :170; ธวัช ปุณโณทก, 2527 :61-62; ประพจน์ ณ บางช้าง, 2539 :29; ฉัตรฯ บุญนาค, 2529 :100; ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, 2532 : ; ฉัตรฯ บุญนาค, 2537 : 11-12; จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2540 :216) ลักษณะของบทความดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเพียงลักษณะส่วนหนึ่งของบทความยังไม่ครอบคลุมขอบเขตทั้งหมดของบทความ เพราะเมื่อกล่าวว่าบทความเป็นเรื่องราวที่เป็นจริง มิใช่เรื่องสมมติหรือที่เขียนขึ้นจากจินตนาการ ก็ยังมีข้อยกเว้นในกรณีที่ยกเรื่องสมมติขึ้นเป็นตัวอย่าง หรือเสนอแบบจำลองขึ้น เพื่อประโยชน์ของการโต้แย้งแสดงเหตุผล (อวยพร พานิช, 2537 :142)บทความเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้นและเป็นเรื่องที่ทันสมัย แต่ก็อาจเขียนเรื่องใน

อดีตหรือโบราณคดีได้เพราะคนทั่วไปยังไม่รู้เรื่องเหล่านั้น หรือกำลังถกเถียงประเด็นบางอย่างของเหตุการณ์ในอดีตหรือเกิดเหตุการณ์คล้ายคลึงเรื่องราวในอดีต จึงนำมาเขียนเป็นอุทาหรณ์เปรียบเทียบกับก็ได้ (อ้างถึงตรีศิลป์ บุญขจร, 2539) และลักษณะของบทความที่แตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่นตรงที่บทความมีความคิดเห็นเป็นแก่น มีความรู้เป็นส่วนประกอบ มีความคิดเป็นเครื่องปรุงแต่ง ผู้วิจัยพบว่าบทความบางประเภท เช่น บทความสารคดี บทความท่องเที่ยว บทความวิชาการ เป็นต้น ก็มีได้มุ่งเสนอความคิดเห็นเป็นแก่น แต่อาจจะมุ่งเสนอความรู้ ข้อเท็จจริงหรือผลจากการศึกษาวิจัยเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าคำจำกัดความและลักษณะของบทความที่ครอบคลุมขอบเขตของบทความทั้งหมดตรงกับที่ตรีศิลป์ บุญขจร, 2539 กล่าวไว้ว่า บทความเป็นรูปแบบงานเขียนประเภทหนึ่ง เขียนเป็นร้อยแก้ว มีจุดมุ่งหมายในการเขียนเพื่อเสนอความรู้ ความคิด และรวมทั้งความเพลิดเพลินในการอ่านด้วย เรื่องที่นำมาเขียนเป็นบทความมีขอบเขตกว้างขวาง และสรุปลักษณะเฉพาะของบทความเป็น 5 ประการ คือ

1. บทความมีเนื้อหาที่ให้ความรู้และความคิด ผู้เขียนได้ข้อมูลที่นำมาเขียนจากประสบการณ์ ความรอบรู้ หรือความคิดของตนเอง หรือจากการค้นคว้าอ้างอิง จากการสัมภาษณ์ แต่ต้องเป็นเรื่องจริง ไม่ใช่เรื่องจากจินตนาการหรือความคิดฝัน และให้เหตุผลสรุปว่าเพราะบทความเป็นสารคดีประเภทหนึ่ง ผู้อ่านจึงได้ข้อมูลที่แท้จริง ได้ความรู้และความคิดเห็นด้วย

2. บทความมีส่วนที่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียน การเสนอแต่ข้อมูลความรู้โดยไม่มีความคิดเห็นประกอบบทความเลย อาจไม่ใช่ลักษณะที่ดีของการเขียนบทความ เพราะคุณค่าประการหนึ่งของบทความที่ให้ต่อผู้อ่านคือ ความคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งอาจแตกต่างหรือเหมือนกับทรรศนะของผู้อื่นก็ได้ ตรีศิลป์ยังกล่าวว่าความมากน้อยของการแสดงความคิดเห็นในบทความจะแตกต่างกันไปตามประเภทของบทความด้วย เช่น บทความเชิงวิจารณ์หรือบทความแสดงความคิดเห็น จะต้องเสนอความคิดเห็นเป็นส่วนใหญ่ แต่บทความประเภทบรรยาย หรือบทความสารคดี อาจให้ความรู้เป็นส่วนใหญ่การแสดงความคิดเห็นเป็นส่วนประกอบ

3. บทความมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับเรื่องราวที่กำลังเป็นที่สนใจของคนทั่วไป มักตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ วารสาร จุลสารหรือนิตยสาร ซึ่งเป็นหนังสือที่ออกอยู่เป็นประจำ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ เด่นในด้านข้อมูลและความคิดเห็น แต่ก็อาจเขียนเรื่องในอดีตหรือโบราณคดีได้เพราะคนทั่วไปยังไม่รู้เรื่องเหล่านั้น หรือกำลังถกเถียงประเด็นบางอย่างของเหตุการณ์ในอดีต หรือเกิดเหตุการณ์คล้ายคลึงเรื่องราวในอดีต จึงนำมาเขียนเป็นอุทาหรณ์เปรียบเทียบกับก็ได้

4. บทความเลือกเสนอประเด็นใดประเด็นหนึ่งของเรื่อง ไม่จำเป็นต้องให้ความรู้ ความคิดเห็นสมบูรณ์ทุกแง่มุม อาจเป็นเพียงข้อเสนอแนะเพื่อให้อ่านนำไปใคร่ครวญต่อ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามความคิดเห็นของผู้เขียนเสมอไป

5. บทความมีวิธีการเขียนให้ชวนอ่าน ชวนติดตาม นับตั้งแต่การตั้งชื่อเรื่อง การลำดับความ ลำดับภาษา และการลงท้ายของบทความ ผู้เขียนที่มีความสามารถอาจเขียนแสดงความคิดเห็นที่ชวนคล้อยตามหรือเกิดผลต่อผู้อ่านทั้งในทางความคิดและการกระทำได้

ส่วนประเภทหรือรูปแบบของบทความนั้น เนื่องจากพัฒนาการและการขยายขอบเขตการเขียนบทความเป็นไปอย่างกว้างขวาง และบทความก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่นๆ ผู้วิจัยจึงเห็นด้วยกับการให้บทความเป็นรูปแบบหลักรูปแบบหนึ่ง และบทความแสดงความคิดเห็นเป็นรูปแบบหรือประเภทย่อยประเภทหนึ่งของบทความตามที่นักวิชาการศึกษา (สุมาลี นิมนานุภาพ, 2524; ตรีศิลป์ บุญขจร, 2539; และจุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2540) ได้จัดให้บทความแสดงความคิดเห็นเป็นบทความประเภทหนึ่ง

คำจำกัดความและลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็นเป็นนิยามที่ผู้วิจัยได้จากการค้นคว้าในเชิงวิชาการสาขาสื่อสารมวลชนและสาขาการศึกษาประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ ทางด้านสาขาสื่อสารมวลชน แม้มีได้แบ่งบทความแสดงความคิดเห็นเป็นประเภทหนึ่งของบทความเนื่องจากการแสดงความคิดเห็นเป็นส่วนสำคัญของงานเขียนหรือบทความในสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว การนำเสนอบทความทางหนังสือพิมพ์ ได้แก่ บทนำ บทความต่างๆของนักเขียนประจำ ย่อมนำเสนอจากเรื่องราวที่เป็นจริงด้วยความประสงค์ที่จะแสดงทัศนะหรือเสนอแนะแนวทางแก้ไข มักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเหตุการณ์ หรือปัญหาที่มีผลกระทบในวงกว้าง มีอิทธิพลต่อความเชื่อ ทัศนคติและความรู้ของผู้รับ เป็นการโต้แย้งแสดงเหตุผลระหว่างแนวความคิดหลายแนวที่แตกต่างกัน หรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เรื่องที่หยิบยกขึ้นเขียนมักจะเป็นเรื่องที่อยู่ในกระแสข่าวในขณะนั้น หรือเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในความสนใจและมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก และยังไม่มียุติในทางใดทางหนึ่งซึ่งเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (อวยพร พานิช, 2537 :141-145; ถาวร บุญวัฒน์, 2538 :147-148; คลฤดี พิษณุการ, 2539 :25; สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539) ลักษณะดังกล่าวแม้ว่าจะไม่มีชื่อเรียกว่าบทความแสดงความคิดเห็นโดยตรงแต่ก็เป็นลักษณะงานเขียนที่เป็นบทความแสดงความคิดเห็นที่ปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์และตรงกับงานทางการศึกษาที่นักการศึกษาได้แบ่งบทความแสดงความคิดเห็นเป็นบทความสำคัญประเภทหนึ่งตามเกณฑ์กลวิธีการแต่งหรือใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทบทความ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2539; จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2540) โดยกล่าวถึงลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็นไว้ว่า "บทความแสดงความคิดเห็น เป็นบทความที่มุ่งหมายจะแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ปัญหา เหตุการณ์ วิกฤตการณ์ หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความคิดเห็นที่เสนอควร ได้จากการวิเคราะห์ การใช้วิจารณ์ญาณ ไตร่ตรองของผู้เขียน โดยผ่านการสำรวจปัญหา ที่มาของเรื่องและข้อมูลต่างๆอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว ความคิดเห็นที่เสนออาจจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาดตามทรรศนะของผู้เขียน หรือการโต้แย้งความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีมาก่อนแล้ว บทความแสดงความคิดเห็นที่ดีควรเสนอทรรศนะใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครคิดมาก่อน หรือเสนอ

พรรณานะที่มีเหตุผลเป็นการสร้างสรรค์ ไม่ใช่บ่อนทำลาย ความน่าเชื่อถือของความคิดเห็นที่เสนอ ขึ้นอยู่กับการสำรวจวิเคราะห์ปัญหา การใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างเป็นกลางโดยปราศจากอคติ และการแสดงถึงเจตนาดีของผู้เขียนที่มีต่อประโยชน์ส่วนรวม”

จากงานทั้งด้านสื่อสารมวลชนและทางการศึกษาดังกล่าวประกอบกับข้อมูลการวิเคราะห์ บทการแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ชื่อฉบับทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปหรือให้ คำจำกัดความและลักษณะของบทการแสดงความคิดเห็นได้ดังนี้

บทการแสดงความคิดเห็น คือบทความที่ผู้เขียนมุ่งแสดงทรรศนะ หรือความคิดเห็นซึ่ง เป็นการแสดงออกถึงทัศนคติและการมองโลกของผู้เขียนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือต่อเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งหรือต่อเรื่องที่อ้างอิงถึงอย่างน่าเชื่อถือ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการแสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อชักจูงหรือโน้มน้าวใจผู้อ่านให้คล้อยตาม บทการแสดงความคิดเห็น จึงหมายถึงบทความที่มุ่งจะแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ปัญหา วิกฤตการณ์หรือ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความคิดเห็นที่เสนอควรได้มาจากการวิเคราะห์ การใช้วิจารณญาณไตร่ตรองของ ผู้เขียน โดยผ่านการสำรวจปัญหา ที่มาของเรื่องและข้อมูลต่างๆอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว ความคิดเห็น ที่เสนออาจเป็นวิธีการแก้ปัญหา ชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหา การให้ข้อสังเกตตามทรรศนะของ ผู้เขียน หรือการโต้แย้ง หรือเสนอความคิดสนับสนุนความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีมาก่อนแล้ว หรือ วิพากษ์วิจารณ์การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านคล้อยตามความคิดเห็น ของผู้เขียน ลักษณะเฉพาะของบทการแสดงความคิดเห็นที่กล่าวนี้ครอบคลุมและเป็นลักษณะ สำคัญของบทบรรณาธิการและบทความประจำหรือคอลัมน์ประจำของหนังสือพิมพ์

2.2 รูปแบบของบทการแสดงความคิดเห็น

บทการแสดงความคิดเห็นเป็นบทความประเภทหนึ่งที่แบ่งตามลักษณะการเขียนหรือกลวิธี การแต่งโดยใช้แสดงความคิดเห็นเป็นเกณฑ์และมีลักษณะเฉพาะคือผู้เขียนมุ่งแสดงความคิดเห็น อย่างน่าเชื่อถือและมีวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านคล้อยตามเป็นสำคัญ บทการแสดงความคิดเห็นเป็น งานเขียนที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสารต่างๆ การแสดงความคิดเห็นเป็น องค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของหนังสือพิมพ์นอกเหนือไปจากการเสนอหรือรายงานข่าวสาร ข้อมูลแก่สังคม วิชาการทางด้านสื่อสารมวลชนจึงจัดให้บทการแสดงความคิดเห็นเป็นงานเขียนหลัก ประเภทหนึ่งโดยเฉพาะสาขาหนังสือพิมพ์ บทการแสดงความคิดเห็นอาจเรียกชื่อในลักษณะ ต่างๆ ตามแต่โอกาสและสถานที่ที่พิมพ์ เช่น บทการแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นจุดเน้นหนักของ หนังสือพิมพ์หรือวารสารประจำแต่ละฉบับเรียกว่า บทนำ หรือ บทบรรณาธิการ โดยทั่วไปในหน้า แรกๆ ของวารสารจะพบข้อเขียนในลักษณะบทความขนาดสั้น แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็น ที่คณะผู้จัดทำวารสารหยิบยกมาเป็นประเด็นสำคัญประจำฉบับ ในหนังสือพิมพ์รายวันและราย สัปดาห์ก็มักมีบทบรรณาธิการประจำทุกฉบับ ซึ่งถือว่าเป็นความคิดเห็นต่อเรื่องสำคัญและเป็น

ความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นที่มุ่งเสนอต่อประชาชนหรือผู้รับผิดชอบปัญหานั้นๆ รูปแบบบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ก็อาจจำแนกตามเกณฑ์การแบ่งได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 รูปแบบจำแนกตามหนังสือพิมพ์

เนื่องจากการแสดงความคิดเห็นเป็นส่วนสำคัญของงานเขียนในสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ที่ต้องการทำหน้าที่เป็นตลาดแห่งความคิดเห็น (The Marketplace of Ideas) ของสังคม ประกอบกับบทความแสดงความคิดเห็นหรือข้อเขียนแสดงความคิดเห็นสำคัญของหนังสือพิมพ์ที่เป็นเสียงของหนังสือพิมพ์หรือแสดงนโยบายของหนังสือพิมพ์มักจะเขียนอยู่ในรูปแบบบทความแสดงความคิดเห็น จึงทำให้บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์มีความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นลำดับตามความต้องการแสดงความคิดเห็นของคนในสังคม งานเขียนทางด้านสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ แม้ว่าจะไม่มีชื่อเรียกงานเขียนว่าบทความแสดงความคิดเห็นโดยตรงแต่ก็เป็นงานเขียนที่จัดว่าเป็นบทความแสดงความคิดเห็นดังกล่าวมาแล้ว รวมทั้งงานทางด้านการศึกษาก็เห็นพ้องเช่นเดียวกันว่างานทั้ง 2 ประเภทได้แก่ บทบรรณาธิการ และคอลัมน์ประจำหรือบทความประจำจัดเป็นบทความแสดงความคิดเห็น (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2539) การจำแนกรูปแบบของบทความแสดงความคิดเห็นตามลักษณะงานเขียนของหนังสือพิมพ์จึงจำแนกได้ 2 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

2.2.1.1 บทบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ ถ้าตีความตามรูปศัพท์ก็จะได้ว่า ข้อเขียนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของหนังสือพิมพ์ซึ่งก็คือบทนำนั่นเอง เหตุที่เรียกอีกอย่างว่าบทบรรณาธิการเพราะถือว่าเป็นข้อเขียนบทเอก ซึ่งควรจะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในกองบรรณาธิการเป็นคนเขียนคือตัวบรรณาธิการนั่นเองแต่ในทางปฏิบัติ บรรณาธิการอาจเขียนเองหรือมอบหน้าที่ให้ใครเขียนก็ได้ หรือมอบหน้าที่ให้คณะบรรณาธิการเป็นผู้คัดเลือกคนเขียนก็ได้ (ถาวร บุญปวัฒน์, 2538 :131-132) ส่วนในศัพท์านุกรมสื่อสารมวลชนกล่าวถึงความหมายของบทบรรณาธิการว่าหมายถึงข้อเขียนซึ่งตีพิมพ์ในหน้าบทบรรณาธิการและเป็นข้อเขียนที่แสดงทัศนะหรือมุ่งแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น โดยส่วนรวมและปกติจะไม่มีชื่อผู้เขียนบทความเพราะถือว่าเป็นของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นอยู่แล้ว (คณะวารสารศาสตร์, 2520 :32) นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการทางสาขาสื่อสารมวลชนทั้งไทยและต่างชาติได้ให้คำนิยามบทบรรณาธิการในความหมายต่างๆแล้วแต่จะเน้นน้ำหนักที่ใดดังกล่าวไว้ในเพียงเพ็ญ ทูมมานนท์, 2536 :13-15; ถาวร บุญปวัฒน์, 2538 :132-137; สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539 :214-219 ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า บทบรรณาธิการหรือบทนำมีลักษณะเป็นบทความหรือความเรียงสั้นๆ (Short essay) ที่มักจะได้รับการตีพิมพ์ ในหน้า ในตำแหน่ง ในเนื้อที่ และในความยาวที่คงที่ โดยมีเส้นกรอบ (Panel rules) ล้อมอยู่ และได้รับการเรียงพิมพ์ด้วยตัวเรียงที่มีแบบและขนาดแตกต่างกันไปจากข้อเขียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน บทบรรณาธิการมุ่งแสดงทรรศนะหรือความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ วิพากษ์วิจารณ์ หรือวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาสาธารณะ ซึ่ง

ก่อนหน้านี้เคยได้รับการนำเสนอในหน้าข่าวมาแล้วในรูปของการเขียนที่เป็นภววิสัย (Objectivity) ในการวิพากษ์วิจารณ์ หรือวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาสาธารณะดังกล่าว ผู้เขียนซึ่งมิได้ระบุชื่อว่าเป็นผู้ใด จะชั่งน้ำหนักเหตุผลที่มีอยู่ในเหตุการณ์ แล้วเสนอออกมาเป็นข้อโต้แย้ง (Arguments) ต่างๆ นานา ในท้ายที่สุดจะเสนอข้อสรุป (Conclusion) ของปัญหา หรือข้อเสนอแนะ (Recommendation) ในการแก้ปัญหานั้นๆ ด้วย สาระสำคัญของบทบรรณาธิการจึงอยู่ที่การให้ความคิดเห็นซึ่งถือเป็นความคิดเห็นของกองบรรณาธิการ เพราะเป็นข้อเขียนเพียงชิ้นเดียวที่แสดงถึงความคิดเห็นของกองบรรณาธิการโดยตรง เป็นช่องทางพูดหรือแสดงความคิดเห็นกับผู้อ่านโดยตรงและเปิดโอกาสให้หนังสือพิมพ์นั้นๆ ได้ทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ดีในส่วนของงานชี้แนะแนวทางและให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่กำลังเกิดขึ้นแก่ผู้อ่าน โดยใช้คำสรรพนามเขียนเรียกตัวเองว่า เรา เสมอ ในขณะที่สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง คือ เรา และ ฉัน เป็นกฎข้อห้ามเด็ดขาดไม่ให้นำมาใช้ในการเขียนข่าว เนื่องจากสรรพนามทั้งสองเป็นการแสดงออกซึ่งลักษณะความเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) ทั้งนี้เพราะถือกันว่า บทบรรณาธิการหรือบทนำเป็นการแถลง วิเคราะห์ หรือวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาสาธารณะในนามของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ ถึงแม้ว่าบุคลากรในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น บางคนจะไม่เห็นด้วยก็ตาม อาจกล่าวสรุปได้อีกว่าบทบรรณาธิการคือ ข้อเขียนแสดงความคิดเห็นซึ่งได้รับการพิจารณาลั่นกรองแล้วของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งๆ เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสาธารณชนผู้อ่าน และความคิดเห็นที่แสดงออกเป็นบทบรรณาธิการนี้ ถือว่าเป็น"เสียง" (voice) ของหนังสือพิมพ์ซึ่งแถลงให้ผู้อ่านทราบถึงจุดยืน (Stand) หรือนโยบาย (Policy) ของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อปัญหาที่เขียนถึงในลักษณะที่เป็นกลางและเนื่องจากการที่ไม่มีข้อเขียนใดของหนังสือพิมพ์จะสามารถแสดงออกถึงบุคลิก (Character) และนโยบายของหนังสือพิมพ์ได้ชัดเจนเท่ากับข้อเขียนที่เรียกว่าบทบรรณาธิการเช่นนี้ ดังนั้น นอกจากหนังสือพิมพ์จะวิพากษ์วิจารณ์ โต้แย้ง และชี้จุดอ่อนในกระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐบาลแล้ว หนังสือพิมพ์ยังมักจะใช้บทบรรณาธิการเป็นช่องทางรณรงค์หรือพูดแสดงความคิดเห็นเพื่อจัดสิ่งไม่ดียังงมออกไปจากสังคมด้วย

ความสำคัญ บทบาทและหน้าที่ของบทบรรณาธิการเป็นสิ่งที่มิ้นกวิชาการทางด้านสื่อสารมวลชนได้กล่าวถึงและได้ศึกษาวิจัยไว้ซึ่งผู้วิจัยขอสรุปดังนี้

ในระบอบประชาธิปไตยภายใต้สังคมที่ซับซ้อนและขยายตัวทำให้ประชาชนต้องการข่าวสารในการศึกษาและตัดสินใจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตน หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งจำเป็นที่เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น บทบรรณาธิการซึ่งหยิบยกปัญหาสาธารณะสำคัญซึ่งอุบัติเป็นข่าวอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์แต่ละวันขึ้นมาแสดงความคิดเห็นในลีลาการเขียนวิพากษ์วิจารณ์ (criticize) วิเคราะห์ (Analysis) และการโน้มน้าวใจ (persuasion) ส่งผลให้บทบรรณาธิการเป็นข้อเขียนที่ทรงอิทธิพลยิ่งต่อผู้อ่านดังที่ สุภา ศิริมานนท์ นักหนังสือพิมพ์อาวุโสเคยกล่าวว่า บทบรรณาธิการเปรียบเสมือนธงชัยเฉลิมพลของกองทัพ แสดงว่าเป็นข้อเขียนที่

มีความสำคัญยิ่งของหนังสือพิมพ์ เช่นเดียวกับถาวร บุญปวัฒน์ซึ่งเปรียบเทียบหน้าเหมือนเข็มทิศที่ใช้ในเรือเดินสมุทร ถ้าไม่มีเข็มทิศเรือก็เดินสะเปะสะปะอาจหลงทางได้ง่าย (ถาวร บุญปวัฒน์, 2538 :131-132) ในขณะที่แจ็ก ฮาร์ครไเดอร์ (Jack Harkrider) นักการศึกษาด้านวารสารศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา ก็กล่าวเปรียบเทียบไว้ว่า "ถ้าหากข่าว (news stories) คือเนื้อหนัง (flesh) และกระดูก (bones) และสารคดี (feature stories) คือ จิตวิญญาณ (spirit) ของหนังสือพิมพ์แล้วไซ้ บทบรรณาธิการ (editorials) ก็เปรียบได้ว่าเป็น มันทสมอง (brains) ของหนังสือพิมพ์" (Jack Harkrider, 1989 :57)

ส่วนขอบเขตของบทบาทและหน้าที่ของบทบรรณาธิการผู้วิจัยเห็นด้วยตามทรรศนะของ Waldrop, 1967 :20 แห่งมหาวิทยาลัยโคโลราโดที่ว่า โดยลักษณะของบทบรรณาธิการ ผู้เขียนมีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้ ปกป้อง ขกย่อง ให้คำอธิบาย สนับสนุน ส่งเสริม กระตุ้น เสนอแนะ เรียกร้องและติแผ่ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสำนึกต่อความรับผิดชอบในสังคม เพื่อกระตุ้นให้เกิดสาธารณมติและการตื่นตัวทางความคิดและการกระทำ ทั้งจากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรของสังคมซึ่งปราศจากเครื่องเหนี่ยวรั้งเหล่านี้แล้ว ก็ยากที่จะให้มีการควบคุมอย่างชอบธรรมได้ โดยปกติหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของหนังสือพิมพ์ก็คือ การเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน (Watch Dog) โดยทำหน้าที่คอยควบคุมดูแลการทำงานของรัฐบาลให้อยู่ในครรลองที่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม บทบรรณาธิการเป็นช่องทางหนึ่งที่จะรายงานให้ประชาชนทราบว่า การดำเนินงานของรัฐบาลและองค์กรอื่นๆของสังคมเป็นอย่างไรบ้าง นอกจากนั้นประชาชนก็มีโอกาสจะสนองตอบ แสดงความคิดเห็นโดยผ่านทางหน้าบทบรรณาธิการ ทางจดหมายจากผู้อ่านหรือทางข้อเขียนบทความบทวิจารณ์ได้ หน้าบทบรรณาธิการจึงเปรียบเสมือน เวทีทรรศนะของผู้อ่านและหนังสือพิมพ์

สำหรับหนังสือพิมพ์ของไทยนั้น ในยุคแรกๆ เนื้อหาที่ได้รับการนำเสนอผู้อ่านนั้นมักเสนอเหตุการณ์ในรูปของจดหมายเหตุ หรือเป็นเรื่องในรั้วในวัง เรื่องประวัติศาสตร์และวรรณคดีเสียเป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งกิจการหนังสือพิมพ์เริ่มเปลี่ยนมือมาสู่สามัญชนมากขึ้น ช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่หนังสือพิมพ์เริ่มตระหนักในบทบาท ภาระหน้าที่และอิทธิพลของตนเองมากขึ้น บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ในระยะนั้น บางคนจึงได้เริ่มเสนอข้อเขียนที่เป็นความคิดเห็นของตนเอง แยกออกจากข่าวประจำฉบับโดยเด็ดขาด อาทิข้อเขียน อารัมภะวณะกะถา ที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ สยามประเภทสุนทโรวาทพิเศษ (พ.ศ. 2440-2441) เล่ม 1 หน้า 344-364 ของ ก.ศ.ร.กุหลาบ ซึ่งเป็นข้อเขียนแสดงความคิดเห็นและอธิบายข้อประพฤติปฏิบัติแก่ผู้มีตำแหน่งหน้าที่บังคับบัญชาผู้อื่น อย่างไรก็ดี แม้ว่าหนังสือพิมพ์ในยุคราชสำนักระยะปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะได้ปฏิบัติภาระหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการให้ข่าวสารความรู้และความคิดเห็นแยกกันออกมาอย่างชัดเจนขึ้นก็ตาม ทว่า ข้อเขียนความคิดเห็นที่แสดงออกมานั้นก็ยังไม่มิลักษณะของบทบรรณาธิการที่เด่นชัด ข้อเขียนที่มีลักษณะเป็นบทบรรณาธิการมาเด่นชัดมากขึ้น

เมื่อหนังสือพิมพ์ก้าวเข้าสู่ยุคทอง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงมีพระบรมราชานุมัติให้หนังสือพิมพ์แสดงออกมาซึ่งความคิดเห็นได้อย่างเสรี โดยเฉพาะความคิดเห็นที่มีต่อการเมืองการปกครอง และปัญหาที่เป็นผลประโยชน์ของประเทศชาติโดยส่วนรวม (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539 :216-217)

อย่างไรก็ดี สิ่งที่น่าประหลาดใจในปัจุบันจะพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยบางฉบับละเลยไม่ให้ความสำคัญหรือให้ความสำคัญเพียงน้อยนิดต่อการนำเสนอบทบรรณาธิการในหน้าหนังสือพิมพ์ของตน บางฉบับแม้จะนำเสนอแต่ไม่สม่ำเสมอทุกวัน บางฉบับที่ยังให้มีอยู่ก็เพียงเพื่อทำตามประเพณีที่มีกันมาหรือทำเพราะว่าที่อื่นๆเขามีกัน หรือทำเพื่อความสวยงามของหน้าหนังสือพิมพ์เท่านั้น(ถาวร บุญวัฒน์,2538 :132) เนื่องจากหนังสือพิมพ์บางฉบับประสบปัญหาขาดบุคลากรผู้ทำหน้าที่เขียนบทบรรณาธิการเป็นประจำประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งหนังสือพิมพ์บางฉบับเห็นว่า บทบรรณาธิการเป็นข้อเขียนซึ่งไม่เป็นที่นิยมอ่านกันในบรรดาผู้อ่านทั่วไป เหมือนเช่นข้อเขียนที่ปรากฏในหน้าข่าวต่างๆ (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539 :217) ผลการวิจัยหลายครั้งได้ระบุว่าจำนวนผู้อ่านหนังสือพิมพ์ทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้อ่านบทบรรณาธิการกับคอลัมน์อื่นๆในหนังสือพิมพ์แล้วปรากฏว่า มีผู้อ่านบทบรรณาธิการอยู่เพียงน้อยนิดแต่ก็ปรากฏว่าในจำนวนผู้อ่านบทบรรณาธิการเหล่านี้ มักจะเป็นบุคคลที่มีบทบาทและอิทธิพลในสังคมไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น ข้าราชการ นักการเมือง หรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางความคิดในชุมชนและสังคมเป็นจำนวนมาก(เพียงเพ็ญ ทูมมานนท์, 2536 :19) แต่กระนั้นบทบรรณาธิการก็ยังคงเป็นข้อเขียนที่หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องนำเสนอ เพื่อแสดงออกถึงนโยบายของหนังสือพิมพ์ต่อปัญหาสาธารณะ ให้ผู้อ่านกลุ่มสำคัญซึ่งมีอำนาจตัดสินใจกำหนดนโยบายและตัดสินใจปัญหาที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวม ได้รับทราบเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตน

ความจำเป็นที่จะต้องคงบทบรรณาธิการเอาไว้ในหนังสือพิมพ์นั้นยังมีอีกหลายประการ กล่าวคือ ประการแรก จะเห็นว่า บทบรรณาธิการส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด มักจะเป็นเรื่องราวที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มาก่อนแล้ว บทบรรณาธิการจึงถือเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของการรายงานข่าว (news reports) ได้เช่นกัน ทว่า ความแตกต่างระหว่างเนื้อหาทั้งสองนั้นจะอยู่ตรงที่ลักษณะการนำเสนอ ส่วนงานตีลาการเขียนและวัตถุประสงค์การนำเสนอ เพราะขณะที่ข่าวซึ่งผู้สื่อข่าวเป็นผู้เขียน มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง (factual information) อย่างเป็นกลาง (impartial) ไม่สอดแทรกอคติและความรู้สึกส่วนตัวของผู้สื่อข่าวลงไปในช่วง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบว่า ได้มีอะไรเกิดขึ้นในชุมชนของตนบ้าง แต่บทบรรณาธิการซึ่งไม่ว่าผู้ใดจะเขียนก็ตาม จะนำเสนอด้วยลีลาการเขียนที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของผู้เขียนในนามของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ ออกมา หรือนำเสนอด้วยลีลาการเขียนเชิงตีความ (interpretation) อธิบายเหตุการณ์ซึ่งเกิดเป็นข่าวและมีความสลับซับซ้อนยากต่อการเข้าใจของสาธารณชนให้เป็นที่

กระจ่างแจ้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวชักจูงให้ผู้อ่านคิดเห็นคล้อยตามความคิดเห็นในข้อเขียนนั้น ดังนั้น แม้ว่าจะไม่มีใครมีผู้อ่านบทบรรณาธิการมากนัก แต่บทบรรณาธิการก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องคงไว้ เพื่อที่ว่าหนังสือพิมพ์จะได้ปฏิบัติภาระหน้าที่ในการแจ้งข่าวสาร (inform) ให้มีความเป็นกลางอย่างที่สุดหรืออย่างน้อยก็ให้มีความเป็นกลางมากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากถ้าไม่มีบทบรรณาธิการเสียแล้ว หนังสือพิมพ์ก็อาจจะสร้างข่าวให้เด่น (slant the news) ขึ้นมาจนกระทั่งข่าวนั้นสามารถแสดงทรรศนะที่เป็นจุดยืนของหนังสือพิมพ์ออกมามากขึ้นๆ ก็ได้ ประการที่สอง ซึ่งเป็นความจำเป็นที่จะต้องคงบทบรรณาธิการไว้ในหน้าหนังสือพิมพ์ก็คือ ในแต่ละชุมชนมักจะมีปัญหาสาธารณะที่หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องแสดงจุดยืน หรือต้องแถลงนโยบายออกมาให้ผู้อ่านได้ทราบอย่างแจ้งชัดว่า หนังสือพิมพ์มีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาดังกล่าว และที่น่าสังเกตคือในปัจจุบันสถานการณ์ของโลกทวีความตึงเครียดขึ้นทุกขณะ จึงมีปัญหาสาธารณะที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย ปัญหาเหล่านั้นเป็นปัญหาที่หนังสือพิมพ์มักจะจำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอในฐานะ "ฐานันดรที่สี่" ซึ่งเป็นตัวแทนของสาธารณชน ดังนั้น ยิ่งหนังสือพิมพ์ ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นมากเพียงไร บทบรรณาธิการก็ยิ่งจำเป็นที่จะต้องคงอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์มากเพียงนั้น นอกจากนั้น สำหรับหนังสือพิมพ์ที่มีความรับผิดชอบยังต้องการที่จะคงบทบรรณาธิการไว้ในหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ตนสามารถดำรงอิทธิพล และสามารถแสดงอิทธิพลนั้นออกมาอย่างกระจ่างชัดได้ อาทิ เมื่อหนังสือพิมพ์ต่อต้านคัดค้านความพยายามของนักการเมืองที่จะจำกัดเสรีภาพของประชาชน หรือเรียกร้องให้ประชาชนต่อต้านการปฏิบัติ ฯลฯ ส่วนหนังสือพิมพ์ที่ยังหย่อนความรับผิดชอบ ก็ต้องการให้มีบทบรรณาธิการไว้ในหนังสือพิมพ์ของตนเช่นกัน เพื่อเป็นการปกป้องตนเองจากคำติฉินว่า ไม่รับผิดชอบต่อสังคมเมื่อหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นเสนอข่าวที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว

ข้อมูลบทบรรณาธิการที่ผู้วิจัยเลือกในการศึกษาวิเคราะห์ภาษาของบทความ แสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ไทยเป็นข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยจำนวน 6 ชื่อ ฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ สยามรัฐ มติชน สยามโพสต์ และกรุงเทพธุรกิจ

2.2.1.2 บทความประจํา

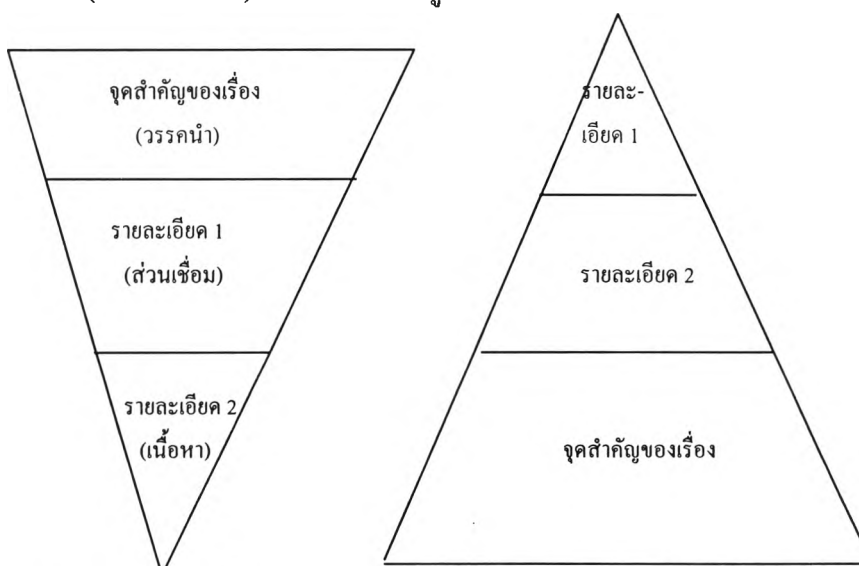
บทความประจําหรือคอลัมน์ประจําหรือคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์เกิดจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการจัดเสี้ยววิพากษ์วิจารณ์ว่าหนังสือพิมพ์มีเพียงความคิดเห็นของบรรณาธิการ และความคิดเห็นของนักเขียนที่เห็นพ้องกับความคิดเห็นของบรรณาธิการเท่านั้นและเพื่อให้หนังสือพิมพ์ได้ปฏิบัติภาระหน้าที่การเป็น *ตลาดแห่งความคิดเห็น* อย่างสมภาคภูมิ คอลัมน์เป็นที่ที่คอลัมนิสต์จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องและในปัญหาสาธารณะต่างๆตามแต่ความชำนาญ ขึ้นตอน และโครงสร้างของคอลัมน์เหมือนบทนำ จนมีคอลัมน์บางชนิดมีลักษณะคล้ายคลึงกับบทบรรณาธิการ แต่กระนั้น ความคิดเห็นในคอลัมน์ก็มีได้ถือเป็นนโยบายของหนังสือพิมพ์ ลักษณะ

สำคัญของคอลัมน์ก็คือการนำเสนออย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ ตัวนักเขียนหรือคอลัมน์นิสต์มักจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในปัญหาและเรื่องที่จะเขียน วิธีการนำเสนอจะมีการประเมินคุณค่าของเรื่องในลักษณะการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของนักเขียนเอง สำนวน ลีลา ภาษามีลักษณะเป็นอัตวิสัยเป็นของตัวเองและไม่เป็นทางการ คอลัมน์จะต้องระบุชื่อผู้เขียนเป็นนามจริงหรือนามปากกาก็ได้ คอลัมน์ของใครก็เป็นเอกลักษณ์ของคนนั้น

ข้อมูลบทความประจำที่ผู้วิจัยเลือกในการศึกษาวิเคราะห์ภาษาของบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ไทยเป็นข้อมูลจากบทความประจำในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยจำนวน 6 ชื่อฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ สยามรัฐ มติชน สยามโพสต์ และกรุงเทพธุรกิจ ได้แก่ มังกรห้าเล็บ ปลายนิ้วนายกำแหง ราชดำเนินกลาง จอคปายมติชน ระหว่างบรรทัด และกาแฟดำ

2.2.2 รูปแบบจำแนกตามองค์ประกอบ

รูปแบบของบทความแสดงความคิดเห็นที่จำแนกตามองค์ประกอบนั้นมีนักวิชาการทั้งทางด้านสื่อสารมวลชนและทางด้านการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบหรือโครงสร้างของบทความทั้งเหมือนและแตกต่างกันขึ้นอยู่กับให้ความสำคัญและรายละเอียดขององค์ประกอบ เช่น ครุณี หิรัญรักษ์ , 2537 กล่าวเปรียบเทียบรูปแบบของข่าวกับรูปแบบของบทความซึ่งสรุปได้ว่ารูปแบบของการเขียนข่าวนั้น มีความแตกต่างจากการเขียนบทความ สารคดี เรื่องสั้น และนวนิยาย เพราะการเขียนประเภทนี้ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน แต่การเขียนข่าวนั้น จะเป็นการเขียนเพื่อบอกข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริงที่มีความเด่น และสำคัญอย่างแท้จริง รูปแบบของการเขียนข่าวมี 3 แบบ คือ แบบปิรามิดหัวกลับ (Inverted Pyramid) แบบปิรามิดหัวตั้ง (Upright Pyramid) และแบบผสม (Combination) โดยแสดงแผนภูมิเปรียบเทียบดังนี้

(I) แบบการเขียนข่าว

(II) แบบการเขียนบทความ-เรื่องสั้น-สารคดี-นวนิยาย

จากรูปแบบการเขียนข่าว แบบที่ I จะเห็นได้ว่า ส่วนประกอบของข่าวจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือวรรคนำ (Lead) ส่วนเชื่อม (Neck) และส่วนเนื้อเรื่อง (Body) วรรคนำเป็นส่วนประกอบที่มีประเด็นที่สำคัญที่สุดของเรื่องราว โดยผู้อ่านจะสามารถทราบได้ในเวลาอันรวดเร็วว่ามีอะไรเกิดขึ้น ที่ไหน เวลาเท่าไร อย่างไร และทำไมจึงเกิดขึ้น เป็นส่วนประกอบที่มุ่งให้ความสำคัญต่อ 5 W's กับ 1 H ส่วนประเภทของวรรคนำนั้นมีหลายรูปแบบ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนเชื่อมเป็นส่วนประกอบที่โยงความสัมพันธ์ระหว่างวรรคนำกับเนื้อหา ความยาวขึ้นอยู่กับเนื้อหา ส่วนเชื่อมมักจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มเติมข้อความบางส่วนจากวรรคนำ ซึ่งถ้าหากใส่ไว้ในวรรคนำจะทำให้เยิ่นเย้อ ส่วนเชื่อมจะเป็นข้อความต่อเนื่องที่มีความสำคัญรองลงมาจากข้อความในส่วนของวรรคนำ นอกจากส่วนเชื่อมจะให้ความต่อเนื่องแล้ว ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมขยายความจากข้อความในวรรคนำ บอกที่มาของแหล่งข่าว และให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของเหตุการณ์หรือความเดิมที่เกิดขึ้นมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ส่วนเชื่อมนี้มีความสำคัญในการให้ความต่อเนื่องแก่ผู้อ่านเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการอ่านข่าวแต่ละข่าว ส่วนเนื้อเรื่อง เป็นส่วนประกอบที่ให้รายละเอียดของเหตุการณ์ หรือเรื่องราวให้ผู้อ่านได้ทราบและเข้าใจลำดับความสำคัญของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นการเขียนในส่วนที่จะให้ข้อมูลและความละเอียดที่มากกว่าในส่วนวรรคนำและส่วนเชื่อม

ส่วนรูปแบบการเขียนข่าวแบบที่ II นอกจากใช้ในการเขียนข่าวแล้ว ยังเป็นแบบการเขียนบทความ เรื่องสั้น สารคดี และนวนิยาย ซึ่งเมื่อเทียบกับแบบที่ I จะเห็นว่า มีลักษณะตรงข้าม คือจุดสำคัญของเรื่องจะอยู่สุดท้าย ส่วนแบบที่ I จุดสำคัญที่สุดจะอยู่ส่วนต้นของข่าว เพราะข่าวส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้อ่านสนใจก่อน แล้วจึงเสนอรายละเอียดอันเป็นข้อเท็จจริงเป็นลำดับต่อมา

ส่วนถาวร บุญวัฒน์, 2538 :137-151 ได้กล่าวถึงโครงสร้างของบทบรรณาธิการหรือบทนำว่าการเขียนบทบรรณาธิการนั้นไม่ควรยาวเกินไปเพราะอาจทำให้ไม่เป็นเอกภาพแต่ถ้าสั้นเกินไปก็จะแสดงออกไม่ชัดเจน บทบรรณาธิการจึงไม่ควรต่ำกว่า 3 ย่อหน้าและไม่ควรยาวเกิน 6 ย่อหน้า ถ้ายาวกว่านี้ก็จะกลายเป็นบทความทั่วไป อย่างไรก็ตามโครงสร้างบทบรรณาธิการดูเหมือนจะมีลักษณะบังคับกับความสั้นยาวอยู่ในตัวระดับหนึ่งและแบ่งได้เป็น 4 ส่วนคือ ชื่อเรื่อง(Title) ประเด็นนำ(Lead) เนื้อความ(Body) และบทจบ(Conclusion) ส่วนโครงสร้างของบทความกล่าวแตกต่างจากบทบรรณาธิการในเรื่องความยาวและบทบรรณาธิการมีลักษณะเฉพาะตัวจึงจำแนกเป็น 6 ส่วนคือ ชื่อเรื่อง(Title) ประเด็นข่าว(Issue) ข้อมูลยืนยัน(Insist) เนื้อเรื่อง(Body) เหตุผลสนับสนุน(Encourage) และบทจบ(Conclusion) จะเห็นได้ว่ามีรายละเอียดขององค์ประกอบต่างกันเท่านั้นแต่ส่วนประกอบหลักยังคงเหมือนกัน

ส่วนรูปแบบจำแนกตามองค์ประกอบที่ผู้วิจัยได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลบทความแสดงความคิดเห็นทั้งที่เป็นบทบรรณาธิการและบทความประจำผู้วิจัยพบว่า โครงสร้างบทความแสดง

ความคิดเห็นมีองค์ประกอบหลักตรงกับที่นักวิชาการหลายท่านจำแนกไว้คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุป เพียงแต่เรียกแตกต่างกันกล่าวคือ ประสิทธิ์ ภาพย์กลอน, 2518 กล่าวถึงรูปแบบของบทความว่า มีลักษณะคล้ายกับเรียงความคือ มีคำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป เช่นเดียวกับจุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2540 ที่กล่าวว่า วิธีการเขียนบทความมีขั้นตอนเหมือนกับเรียงความแต่ต้องมีวิธีการนำเสนอเรื่องให้น่าสนใจและสุมาลี นิมนานุภาพ, 2524 กล่าวว่า บทความเป็นงานเขียนที่มีโครงเรื่อง และมีรูปแบบเช่นเดียวกับเรียงความ คือมีการเปิดเรื่อง (คำนำ) เนื้อเรื่อง และการปิดเรื่อง(บทลงท้าย หรือสรุป) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ที่มีรูปแบบเป็นบทบรรณาธิการและบทความประจำ พบว่ามีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วนดังกล่าวถ้าไม่รวมหัวข้อหรือชื่อเรื่องคือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุป และยังวิเคราะห์พบว่าบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์อาจมีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือส่วนนำและส่วนเนื้อเรื่องเท่านั้นซึ่งตรงกับผลการสัมภาษณ์บรรณาธิการหนังสือพิมพ์(เพียงเพ็ญ ทูมมานนท์, 2536 :118) ที่ว่าบทบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบครบ ผู้วิจัยคิดว่าเหมือนองค์ประกอบในการเขียนข่าวแต่เน้นและให้ความสำคัญต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยสามารถจำแนกรูปแบบบทความแสดงความคิดเห็นตามองค์ประกอบเป็นประเภทย่อยได้ตามจำนวนองค์ประกอบดังนี้

2.2.2.1 องค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง

บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์อาจมีองค์ประกอบเพียง 2 ส่วน คือ ส่วนนำ และส่วนเนื้อเรื่อง ส่วนนำเป็นความนำที่กล่าวเริ่มต้น มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข่าว ซึ่งหนังสือพิมพ์นำมาเป็นหัวข้อในการแสดงความคิดเห็น จะเริ่มต้นอารัมภบทอ้างถึงข่าว หรืออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแจ่มแจ้งเพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงที่มาของสิ่งที่จะกล่าวถึงในส่วนต่อไป ส่วนนี้จะกล่าวถึงข้อมูลหรือสรุปความสำคัญของข่าวหรือสิ่งที่เกิดขึ้นและปูทางปัญหาไปสู่การแสดงความคิดเห็นโดยการชี้ประเด็นปัญหาที่ต้องการจะกล่าวถึงส่วนนี้อาจมีความยาว 2 ย่อหน้าในบทบรรณาธิการหรือหลายย่อหน้าในบทความประจำ และส่วนเนื้อเรื่อง อาจใช้ความยาว 2-3 ย่อหน้า จะประกอบด้วยเรื่องราวที่ดำเนินต่อจากสรุปประเด็นข่าว ให้ภูมิหลังข่าว ความเป็นมาในอดีตหรือผลกระทบข้างเคียงที่เกิดขึ้นหรือเคยเกิดขึ้น เข้าสู่การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นข่าวนั้นๆหรือกรณีปัญหาที่เกิดขึ้น ว่าด้วยเหตุผล หลักฐานอ้างอิง ประกอบอย่างชัดเจนหนักแน่นพอที่จะสร้างความเชื่อถือให้กับผู้อ่าน ส่วนของเนื้อเรื่องยังอาจแบ่งเนื้อความได้เป็น 2 ส่วนย่อยคือเนื้อความที่เป็นความคิดเห็นและเนื้อความที่เป็นความสนับสนุน ได้แก่ เหตุผล ตัวอย่าง หลักฐานต่างๆ เป็นต้น บทความแสดงความคิดเห็นที่มีองค์ประกอบ 2 ส่วนนั้นมีโครงสร้างคล้ายการเสนอข่าวต่างกันที่ส่วนนำของข่าวจะเป็นการสรุปข้อเท็จจริงที่สำคัญและจำเป็นที่สุด(สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539 :80)แต่บทความแสดงความคิดเห็นสรุปประเด็นข่าวหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในลักษณะเกริ่นนำ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าบทความแสดงความคิดเห็นที่มีองค์ประกอบ 2 ส่วนอาจได้รับ

อิทธิพลจากการเขียนข่าว และองค์ประกอบ 2 ส่วนนี้เมื่อเทียบกับโครงสร้างบทบรรณาธิการที่อ้างถึงในเพียงเพ็ญ ทูมมานนท์, 2536 :23-24 ก็ตรงกันและเท่ากันเมื่อตัดส่วนที่เป็นหัวเรื่องออกและยังกล่าวด้วยว่าในส่วนความคิดเห็นนี้อาจถือเป็นส่วนบทสรุปของบทบรรณาธิการก็ได้ (Fraser F.Bond, 1967 :214) รูปแบบนี้มีลักษณะที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านคิดเองต่อว่าจะเชื่อตามความคิดเห็นของผู้เขียนหรือไม่ ผู้เขียนจะไม่สรุปเป็นการนำหรือย้าให้ผู้อ่านเชื่อตาม แต่จะทิ้งให้ผู้อ่านสรุปเองหรือบางครั้งอาจตั้งเป็นคำถามให้ผู้อ่านตอบเองก็ได้ แต่จะต้องมีส่วนนำหรือความนำเพื่อนำเข้าสู่บทความเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าผู้เขียนกำลังจะกล่าวถึงสิ่งใดหรือเสนอเรื่องใดเหตุการณ์อันเป็นประเด็นน่าสนใจให้รู้ แล้วจึงแสดงความคิดเห็นอันสาระสำคัญที่สุดของบทความแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตามหรือเชื่อถือความคิดเห็นของผู้เขียน ตัวอย่างเช่น

กฎคุมโรงงานของญี่ปุ่น

1) ในหมู่นักอุตสาหกรรมหลาย ๆ ชาติ ต่างลงความเห็นพ้องต้องกัน ด้วยทบทวนหมายและระเบียบการเกี่ยวกับการควบคุมโรงงานของญี่ปุ่นยอดเยี่ยมที่สุดในโลก นั้นหมายความว่าถึงเป็นกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดที่สุด วางระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อความปลอดภัยโรงงานไว้ดีเยี่ยม เนื่องจากญี่ปุ่นมีประสบการณ์อย่างสูง เกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรมไฟไหม้ ครึ่งแล้วครึ่งเล่า นับแต่สงครามสงบเป็นต้นมา จนกลายมาเป็นกฎเกณฑ์ควบคุมที่เข้มงวดที่สุดในโลก

2) การก่อสร้างตัวของญี่ปุ่นเมื่อสงครามโลก ครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง เป็นไปอย่างเร่งรีบชั่ว 10 ปี นับแต่สงครามเลิก รอบ ๆ กรุงโตเกียวเรื่อยไป จนถึงนาโงยาและโยโกฮามา เต็มพืดไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรม และเกือบทั้งหมดเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ทำด้วยไม้สภาพดังกล่าวนี้ มีอย่างเดียวกันที่โอซากาและโกเบ ซึ่งก็กลายมาเป็นเขตอุตสาหกรรมแหล่งผลิตที่สำคัญของญี่ปุ่นในปัจจุบันไปด้วย

ความที่บ้านเมืองเติบโตเร็ว ขนาดในกรุงโตเกียวหลายเขตในตอนนั้นยังไม่มีบ้านเลขที่เลย และชานเมืองกลายเป็นเขตที่ชาวบ้านในชนบท ทั้งชายหญิง ต่างเข้ามาทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นราวกับดอกเห็ดในฤดูฝน หลายครั้งโรงงานเหล่านั้นเกิดไฟไหม้ขึ้น ส่งความวอดวายและความตายไม่รู้เท่าไรต่อเท่าไรให้แก่ญี่ปุ่นอย่างสิ้นเหลือ แต่ก็ไม่มีครั้งใดที่ต้องตายที่เดียวเกือบ 300 คน อย่างในไทย

บทเรียนจากไฟไหม้โรงงานบ่อยครั้ง ทำให้ญี่ปุ่นแก้ไขปรับปรุงการควบคุมโรงงานรวมทั้งการอนุมัติแบบอย่างเข้มงวดยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยเป็นหลัก กล่าวกันว่าคุณตั้งแต่การวางรากวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง และการก่อสร้าง ที่จะต้องเฝ้าพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะเมื่อเกิดเพลิงไหม้ ปัจจุบันนี้ มีกฎขั้นต้องซุกอุโมงค์เพื่อการหนีไฟด้วยซ้ำ ซึ่งหลายบริษัททำเองอย่างสมัครใจ

ไทยเราคงหนีชาติอุตสาหกรรมเกิดใหม่ในเอเชียไปไม่พ้น เราจะหันมาให้ความสนใจกับการควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นการใหญ่ ขอแนะนำว่า วิธีที่น่าจะง่ายที่สุด ขอความร่วมมือจากรัฐบาลญี่ปุ่น ขอรูปแบบการควบคุมโรงงาน พร้อมด้วยทบทวนหมายและระเบียบการของญี่ปุ่นที่มี เอามาปรับปรุงใช้ในประเศ เราก็จะมีกฎเกณฑ์ที่ดีเชื่อถือได้

จุดอ่อนอีกประการหนึ่งที่นำคิด ต้องจัดการกินนอกกินในหน่วยงานที่มีอำนาจอนุมัติให้ได้ เพราะนายทุนขู่มียมาก การกินนอกกินในทำให้ทุนที่ระดมมาลดลง เลขสร้างโรงงานไม่แข็งแรงเหมือนแบบ คิดเสียวอย่างไรเสียวรัฐบาลก็อนุมัติแบบแล้ว
(บทบรรณาธิการ ไทยรัฐ 14 พ.ค.36)

บทความแสดงความคิดเห็นบนที่มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ 1) ส่วนนำในย่อหน้าแรกที่กำลังนำถึงกฎหมายควบคุมโรงงานของญี่ปุ่นที่ดีที่สุดในโลกซึ่งจะเป็นสิ่งที่กล่าวต่อไป 2) ตั้งแต่ย่อหน้าที่ 2 เป็นต้นไปเป็นเรื่องซึ่งเป็นเนื้อความ 2 ส่วนคือส่วนแรกเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์และความเป็นมาของกฎหมายควบคุมโรงงานของญี่ปุ่นและสองย่อหน้าสุดท้ายแสดงความคิดเห็นเสนอแนะให้ไทยขอความร่วมมือกับญี่ปุ่นเรื่องรูปแบบการควบคุมโรงงานและเสนอแนะให้จัดการคอร์รัปชันในหน่วยงาน โดยผู้เขียนไม่สรุปให้ผู้อ่านคิดเองต่อว่าควรจะทำตามที่คุณเขียนเสนอแนะหรือสิ่งที่เสนอแนะนั้นถูกต้องหรือไม่

2.2.2.2 องค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุป

รูปแบบบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วน จะเหมือนกับองค์ประกอบของเรียงความที่ประสิทธิ์ กายักกลอน จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และสุมาลี นิมนานูภาพ กล่าวถึง รวมทั้งครุณี หิรัญรักษ์ที่กล่าวถึงรูปแบบปิรามิดหัวตั้ง(Upright Pyramid)ว่าเป็นองค์ประกอบของบทความ คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุป สำหรับส่วนนำและส่วนเนื้อเรื่องมีลักษณะดังได้กล่าวแล้วในรูปแบบที่มีองค์ประกอบ 2 ส่วนจะไม่กล่าวซ้ำ ส่วนสรุปเป็นการจบความเขียนได้หลายประเภท เป็นข้อความย้ำถึงจุดยืนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่กล่าวมา แสดงถึงวัตถุประสงค์ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นต่อปัญหาที่ได้เสนอข้อมูลมาตั้งแต่ต้น เป็นส่วนที่ใช้สรุปความคิดเห็นด้วยถ้อยคำที่กระชับ รัดกุมและมีพลังที่สุด อาจจบด้วยคำถาม คำชี้แนะ คำประชด และคติธรรมเพื่อเตือนให้มีความตระหนักรับผิดชอบ หรือจบท้ายด้วยอารมณ์ขัน รูปแบบที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วนมี 2 ลักษณะคือ 1) องค์ประกอบ 3 ส่วนที่ประกอบด้วยส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุปที่เป็น ความนำ ความคิดเห็น และความสรุป และ 2) องค์ประกอบ 3 ส่วนที่ประกอบด้วยส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุปที่เป็น ความนำ ความคิดเห็น ความสนับสนุน และความสรุปซึ่งความสนับสนุนอาจสลับตำแหน่งกับความคิดเห็นก็ได้

ตัวอย่างแบบ 1) ความนำ ความคิดเห็น และความสรุป

ใครร่วมงานศพ แสงชัย สุนทรวัฒน์

- 1) เป็นปรากฏการณ์สำคัญอีกวาระหนึ่งที่ต้องบันทึกจดจำไว้ไปอีกนาน สำหรับงานพระราชทานเพลิงศพ นายแสงชัย สุนทรวัฒน์ อดีตผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เมื่อเย็นวันอังคารที่ 23 เมษายนที่

ผ่านมา ณ วัดพระศรีมหาธาตุฯ บางเขน มีผู้ไปร่วมงานมีค้ำฟ้ามัดดิน ประมาณ
กันคร่าว ๆ ราว 2 หมื่นคน นุรุษและสตรีในชุดดำแน่นขนัดในท่ามกลาง
อากาศร้อนอบอ้าว ขึ้นถือดอกไม้จันทน์เพื่อร่วมในพระราชพิธีอันมีความ
หมายนี้ โดยก่อนหน้านี้นั่งสื่อนุสรณ์ 5 พันชุดที่เตรียมไว้แจกหมดไป
อย่างรวดเร็วจากการขี้แยของผู้คนที่มาร่วมงาน

2) เหตุใดจึงเกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ขึ้น เป็นคำถามที่แต่ละคนมีสิทธิ์จะ
ตอบด้วยทรรศนะของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม ความจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ก็
คือ นับแต่นายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ถูกคนร้ายลอบสังหารถึงแก่ชีวิตเมื่อวันที่
11 เมษายน สื่อมวลชนทุกแขนงได้นำความคิด ชีวิตและการทำงานของนาย
แสงชัย สุนทรวัฒน์ มาเผยแพร่อย่างหลากหลายและทั่วถึง ทั้งหนังสือพิมพ์
โทรทัศน์ ทำให้คนซึ่งอาจไม่เคยรู้จักหรือเคยได้ยินแต่ชื่อเกิดความรู้สึกสนใจ
ติดตามขึ้นมา คนที่ได้ยินแต่ชื่อ เมื่อรู้ว่านายแสงชัย สุนทรวัฒน์ มีความคิด
อย่างไร ได้เห็นชีวิตและติดตามการทำงานซึ่งประสบความสำเร็จมาจากความ
มุ่งมั่นก็เกิดความศรัทธาและร่วมในความรู้สึกเสียสละคนดีมีฝีมือ

ส่วนคนที่เคยได้ยินชื่อ ได้ติดตามงานที่เป็นข้อเขียน เมื่อได้ฟังนาย
แสงชัย สุนทรวัฒน์ พูดหรืออภิปรายจากงานตามกาลเทศะต่าง ๆ ได้เห็นความ
คิดในการบริหารตั้งแต่เป็นผู้อำนวยการองค์การฟอกหนัง มาจนถึง อ.ส.ม.ท.
ก็ยังเพิ่มความศรัทธาเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ซึ่งเท่ากับว่า ความรู้สึกเสียใจและเสีย
สละคนดีมีฝีมือที่มีอยู่แล้วเพิ่มมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณด้วยสาเหตุเหล่านี้ทำให้
งานพระราชทานเพลิงศพจึงเต็มไปด้วยคนซึ่งไม่เพียงแต่ญาติมิตรหรือคนรู้จัก
เป็นการส่วนตัว แต่ยังเพิ่มคนที่นับถือในความคิดและความมุ่งมั่นในการ
ทำงานเพื่อประโยชน์ของแผ่นดินของนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ อีกเป็นจำนวน
มาก

ความเป็นนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ที่มหาชนยอมรับนับถืออันสำแดง
ออกมาจากปริมาณคนมาร่วมงานพระราชทานเพลิงศพและตั้งใจมาอีกไม่อาจ
นับจำนวนได้นั้น สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประการ ประการแรกปรัชญาและ
เป้าหมายในการทำงาน ทุกคนจะเห็นได้ชัดเจนเป็นข้อเดียวเท่านั้นเองคือ ทำ
เพื่อประโยชน์ของประชาชนคนส่วนใหญ่ ประการที่สอง วิธีการทำงาน มุ่ง
เน้นสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในทิศทางเดียวกันของพนักงานที่จะ
ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ซึ่งนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ใช้คำภาษา
อังกฤษว่าเซ้นส์ ออฟ ไคเร็กชั่น (SENSE OF DIRECTION)

3) เมื่อเป็นดังนี้ การสูญเสียคนอย่างนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ จึงเป็นการ
สูญเสียที่ยิ่งใหญ่ เป็นความเสียหายของประเทศชาติที่ไม่สามารถดึงเอาความรู้
ความสามารถและความตั้งใจจริงของนายแสงชัย สุนทรวัฒน์มาใช้ประโยชน์
ได้อีกต่อไป งานพระราชทานเพลิงศพผ่านไปแล้ว แต่สิ่งที่ควรอยู่ต่อไปก็คือ

เจตนารมณ์ของนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ได้รับการสืบสานต่อจากคนที่ยังมีชีวิต หากเป็นไปได้ดั่งนี้นายแสงชัย สุนทรวัฒน์ คงดีใจและนอนตายตาหลับ
(บทบรรณาธิการมติชน 26 เม.ย.39)

บทความนี้มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1)ความนำ กล่าวถึงเหตุการณ์พระราชทานเพลิงศพนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ อดีตผู้อำนวยการ.ส.ม.ท.ซึ่งมีผู้มาร่วมมากมายเป็นประวัติการณ์ 2) ความคิดเห็น เป็นความคิดเห็นความรู้สึกศรัทธายกย่องบุคคลที่ประกอบแต่คุณความดีต่อส่วนรวมและประเทศชาติ และ3)ความสรุป การสูญเสียบุคคลที่มีค่าเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่และเสนอแนะให้สืบต่อเจตนารมณ์ของนายแสงชัยต่อไป

ตัวอย่างแบบ 2) ความนำ ความคิดเห็น ความสนับสนุน และความสรุป

ขอให้รัฐบาลเอาจริงเอาจัง !

1) ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกแถลงการณ์ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคมนี้ เรื่องกล่าวโทษผู้บริหารของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เจ้าพระยา ความว่า จากการตรวจสอบ บงล. เจ้าพระยา ซึ่งเป็น 1 ใน 56 แห่งที่แผนแก้ไขฟื้นฟูฐานะไม่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) โดยธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่าผู้บริหารบริษัทดังกล่าว มีการให้กู้ยืมบางกรณีที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริต ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี

2) เราได้เคยเรียกร้องให้ทางการ ไม่ว่าจะเป็ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง ได้เข้าไปตรวจสอบบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 58 แห่ง นับตั้งแต่ที่มีคำสั่งปิดชั่วคราว ของรัฐบาลก่อนและในสมัยรัฐบาลนี้เข้ามารับผิดชอบ แต่ก็ดูเหมือนจะไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร

แถลงการณ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ได้เข้าไปตรวจสอบบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เจ้าพระยา ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ทางการไม่ได้นั่งนอนใจในเรื่องนี้ จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ดี ยิ่งบริษัทดังกล่าวนี้มี ความสัมพันธ์เป็นอันดีกับนักการเมืองในซีกรัฐบาลมีตำแหน่งหน้าที่เป็นถึงรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล และเป็นคนสำคัญของพรรค เป็นผู้มีอุปการะพรรคยิ่งสะท้อน ให้เห็นถึงความตรงไปตรงมา และการเอาจริงเอาจังของเจ้าหน้าที่ โดยไม่เห็นแก่หน้าใครทั้งสิ้น

3) สิ่งที่เราอยากให้เห็นก็คือ ความฉับไวความจริงจ้งในการเข้าไปตรวจสอบบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่เหลือว่า มีการทุจริตเกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร และทางการจะเข้าไปจัดการแก้ไขอย่างไรกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เหล่านี้ เพราะนี่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ต้องไม่

ลืมนำ ธุรกิจของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทั้ง 50 กว่าแห่งนี้ รวมแล้วไม่ต่ำกว่า 8 แสนล้านบาทเป็นตัวเลขที่สูง และเกี่ยวข้องกับปัญหาเศรษฐกิจโดยรวมที่ประเทศเราประสบอยู่

การดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน ไม่ว่าจะธนาคาร ไม่ว่าจะบริษัทเงินทุน หลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ หรือกิจการใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยเงินฝาก และสินเชื่อ ถ้าหากทำกันอย่างสุจริต ตรงไปตรงมาแล้ว แทบจะกล่าวได้ว่า เป็นธุรกิจที่ไม่มีทางที่จะขาดเซ เสียหายได้เลย เพราะเป็นธุรกิจของเสือนอนกิน กินส่วนต่างของดอกเบี้ย ระหว่างเงินฝากกับเงินกู้ มีตัวอย่างให้เห็นมาแล้วว่า สถาบันการเงินที่ล้ม มีปัญหา ไม่ว่าจะธนาคาร บริษัทเงินทุนนั้น ล้วนแล้วแต่เกิดจากการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตของผู้บริหารทั้งสิ้น

ในอดีตเคยมีผู้บริหาร ล้มบนฟูกกล่าวคือ ทำให้บริษัทเสียหาย ล้มละลาย แต่ตัวขอกอสินทรัพย์เอาไว้ คนเหล่านี้ได้ชื่อว่า โจรในเสื่อนอก ปลิ้นจิงออกจากประชาชนที่เชื่อถือ ซึ่งการเป็นเป็นโจรในเสื่อนอกได้ ก็แค่โดยการรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีหน้าที่กำกับดูแลและตรวจสอบสถาบันการเงินเท่านั้น หากไม่ได้รับความร่วมมือ หรือเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่กำกับดูแล ไม่เฝ้าระวัง เพิกเฉยก็ทำไม่ได้

4) เราหวังว่า ทางกรมจะสามารถลากคอโจรในเสื่อนอกเข้าคุกเข้าตะรางได้

(บทบรรณาธิการสยามรัฐ 19 ธ.ค.40)

บทความนี้มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ 1)ความนำ เป็นแถลงการณ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ตรวจสอบบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เข้าพระยาที่ต่อทุจริตในการบริหารเงิน จึงถูกกล่าวโทษ 2)ความคิดเห็น ต่อพฤติกรรมของหน่วยงานรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ 3)ความสนับสนุน เป็นส่วนเสริมความคิดเห็นความต้องการให้รัฐทำงานรวดเร็ว ตรวจสอบธุรกิจเกี่ยวกับการเงินอื่นๆ เช่น ธนาคาร และบริษัทเงินทุนอื่นด้วย และ4)สรุปด้วยการแสดงความคาดหวังเพื่อเรียกร้องให้จัดการพวกที่ทุจริตเหล่านี้้อย่างจริงจัง

2.2.3 รูปแบบจำแนกตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการนำเสนอบทบรรณาธิการ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า บทบรรณาธิการนั้นเป็นเสมือน"จุดยืน" หรือ "เสียง" ของหนังสือพิมพ์อันแสดงให้เห็นถึง "นโยบาย" ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ ที่มีต่อปัญหาสาธารณะปัญหาใดปัญหาหนึ่ง การนำเสนอบทบรรณาธิการนอกจากจะพยายามสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในชุมชนที่มีต่อเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเป็นข่าวแล้ว เนื้อหาและลีลาการเขียนบทบรรณาธิการยังพยายามที่จะโน้มน้าวและหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิด

ของผู้อ่านทั่วไปให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนเป็นประจักษ์ กระตุ้นให้ผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ตัดสินใจกำหนดนโยบายปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เต็มความสามารถและสมบูรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณะนั้นๆ ตามแนวความคิดซึ่งบรรณาธิการได้เสนอแนะไว้ เช่นเดียวกับบทความประจำผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นในเรื่องและในปัญหาสาธารณะต่างๆตามแต่ความชำนาญของตนโดยสะท้อนความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเป็นข่าวแล้ว เนื้อหาและลีลาเฉพาะในการเขียนแบบอัตวิสัยและพยายามที่จะชักจูงใจและหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่านให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือเห็นด้วยกับตน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการนำเสนอบทความแสดงความคิดเห็นคือเพื่อโน้มน้าวชักจูง (to convince) ผู้อ่านนั่นเอง

นอกจากวัตถุประสงค์เบื้องต้นที่ต้องการให้ผู้อ่านคล้อยตามแล้ว การนำเสนอบทความแสดงความคิดเห็นผู้เขียนยังแสดงวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านทราบว่าผู้เขียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร จากการวิเคราะห์ข้อมูลบทความแสดงความคิดเห็นผู้วิจัยพบว่าบทความแสดงความคิดเห็นทั้งบรรณาธิการและบทความประจำมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยจึงจำแนกรูปแบบบทความแสดงความคิดเห็นตามวัตถุประสงค์ในการแสดงความคิดเห็นเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.2.3.1 เพื่อแสดงความคิดเห็นเสนอแนะ

การแสดงความคิดเห็นเสนอแนะ คือ การที่ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดหรือปัญหาใดๆที่เกิดขึ้น ไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ดีก็ตาม แต่ผู้เขียนเห็นวิธีการที่จะเป็นประโยชน์หรือผลดีก็จะเสนอแนะให้ทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม การเสนอแนะเป็นวัตถุประสงค์ที่มุ่งให้เกิดประโยชน์หรือผลดีเป็นสำคัญ

บทความแสดงความคิดเห็นทั้งบรรณาธิการและบทความประจำมุ่งจะเสนอความคิดเห็นต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ปัญหา วิฤติการณ์ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็เพื่อบอกวัตถุประสงค์ในการแสดงความคิดเห็นนั้นๆว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร วัตถุประสงค์เพื่อแสดงความคิดเห็นเสนอแนะ อาจจะเป็นการไม่เห็นด้วยกับการกระทำ หรือเห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นผลเสีย ก็จะเสนอแนะให้รัฐบาล หรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ หรือประชาชนผู้อ่านให้ทำสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือประเทศชาติหรือประชาชน บางครั้งเหตุการณ์หรือเรื่องที่เกิดผู้เขียนไม่ได้ไม่เห็นด้วยหรือเห็นด้วยหรือเพียงแต่บอกว่าเกิดอะไรขึ้นแต่ผู้เขียนมีวิธีการที่คิดว่าจะเกิดผลดีก็จะแสดงความคิดเห็นเสนอแนะให้ผู้อ่านทราบ ตัวอย่างเช่น

ภาวะไม่ปกติต้องการทางออกที่ไม่ปกติ

เรื่องนี้ไอเอ็มเอฟทำไม่ได้, และถึงแม้ว่าจะแสดงความเห็นก็ไม่มียุติ เพราะเกินอำนาจและไม่ใช่งานอะไรของเขา

เรื่องนี้คือเรื่องที่คุณไทยเริ่มจะถามกันอย่างจริงจังเมื่อรัฐบาลประกาศว่า ได้ตกลงกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศเพื่อหาหนทางฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศจากภาวะวิกฤติ

คำถามนั้นก็คือ ผู้นำทางการเมืองของเรามีความสามารถเพียงพอในการนำประเทศผ่านวิกฤติการณ์นี้ด้วยมาตรการเองจริงหรือ? เรามีความเชื่อมั่นในกลุ่มคนที่เป็นนายกฯและรัฐมนตรีในการนำเราฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ร้ายที่สุดของประเทศหรือไม่?

เมื่อวานนี้ เสียงเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองได้เริ่มค้งมาจากสื่อมวลชน, ผู้นำทางความคิดและแวดวงธุรกิจแล้ว

คุณอานันท์ ปันยารชุน เสนอทางออกให้ "คนไข้หนัก" อย่างคนไทยวันนี้ไว้สามทางคืออยู่เฉย ๆ รอความตาย, หรือตั้งหน้าตั้งตากลืนยาขมตามที่ตกลงกับไอเอ็มเอฟ และอีกทางหนึ่งคือรัฐบาลชุดนี้ต้องถอยออกไปให้คนอื่นมาทำหน้าที่แทน

หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ขึ้นบทนำหน้าหนึ่งเมื่อวานนี้ด้วยการเรียกร้องให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ กลับมาเป็นผู้นำประเทศในยามคับขันทางเศรษฐกิจเช่นนี้ ขณะที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายงานข่าวหน้าหนึ่งว่าคุณสุเมธ ตันติเวชกุล กำลังเป็น "แคนดิเดต" หรือผู้มีสิทธิลุ้นให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ภายใต้ภาวะที่ไม่ปกติอย่างที่เป็นอยู่

คุณอานันท์ไม่ได้เสนอว่าใครควรจะเป็นนายกฯคนใหม่หากคุณชวลิต ขงใจยุทธ ทำตามคำแนะนำคือ ลาออกไปพร้อมคณะรัฐมนตรี และให้คนอื่นได้เข้ามาทำงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะบ้านเมืองยามนี้พลาดไม่ได้, ถอยไม่ได้, มั่วไม่ได้ และทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไม่ได้อีกต่อไปแล้ว

ความเห็นทำนองนี้กำลังขีดเส้นใต้ความรู้สึกรักของคนไทยจำนวนไม่น้อยที่บอกว่าพร้อมจะเสียสละและลำบากเพราะมาตรการที่รัฐบาลตกลงกับไอเอ็มเอฟ เพราะเข้าใจดีว่าความผิดพลาดทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นจนนำมาสู่ภาวะปัจจุบันนั้น จำเป็นที่จะต้องแก้ไขด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของประเทศ

และการที่ประชาชนจะสามารถมีความสมานฉันท์เป็นหนึ่งเดียวกันได้อย่างเต็มใจนั้น จะต้องมีผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจที่เราเชื่อได้ "สนิทใจ" และจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ, เข้าใจถึงความลึกและความกว้างของปัญหา และพร้อมจะเป็นความหวังของคนทั้งหลายทั้งปวงได้

หากจะสรุปจากความเห็นที่ผมได้ยินได้ฟังมาช่วงนี้ ผู้คนกำลังถามหาผู้นำที่พวกเขาพึงพาวัวเป็นคนเก่ง, สุจริต และพร้อมจะให้ความไว้วางใจกับประชาชนเพื่ออย่างก้าวฝ่าปัญหาอันหนักหน่วงช่วงนี้ไปได้ และผู้นำคนที่ว่านี้เห็นจะไม่ใช่คุณชวลิตเสียแล้ว

เพราะชาวบ้านเขาพูดอย่างตรงไปตรงมาว่าคำพูดของนายกฯเชื่อไม่ได้เสียแล้ว เหตุผลเป็นอย่างไรเห็นจะไม่ต้องบอกเพราะผู้คนจำได้ว่าท่านเคยประกาศอย่างขึงขังว่าจะอะไรจะไม่เกิด แล้วก็เกิดขึ้นบ่อยครั้งจนกลายเป็นภาพที่แก้ไม่ได้สำหรับผู้นำของประเทศเสียแล้ว

ยิ่งกว่านั้น คณะรัฐมนตรีของคุณชวลิตนั้นไม่มีความสามารถในสายตาของคนทั่วไปที่จะนำประเทศ พ้นจากวิกฤติการณ์อันใหญ่หลวงครั้งนี้ได้

ไม่เชื่อว่าเก่งพอ, ไม่เชื่อว่าเสียสละพอ และไม่เชื่อว่าซื่อสัตย์พอ

ข่าวลือเรื่องปฏิวัตินั้นสาเหตุหนึ่งอาจจะมาจากความรู้สึกว่า "จะต้องมีอะไรเกิดขึ้นสักอย่าง" เพื่อให้ได้มาซึ่งความเปลี่ยนแปลง และได้ผู้นำ และคณะรัฐบาลที่มีความรู้ความสามารถ และความน่าเชื่อถือ ไม่ได้เชื่อว่าทหารจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศได้

เพราะหากใครทำรัฐประหารคราวนี้เพื่อยึดอำนาจไปเป็นของคนกลุ่มที่ถืออาวุธก็ต้องถือว่เป็นการทำลายประเทศชาติกันต่อหน้าต่อตา

ถามว่าภายใต้กติกาของรัฐธรรมนูญปัจจุบันการนำเอา "คนนอก" มาเป็นนายกรัฐมนตรีอย่าง ที่เรียกร่องจากบางฝ่ายนั้นทำได้อย่างไร ก็เป็นคำถามที่หลายคนพยายามจะหาคำตอบ และก็เกิดข้อเสนอต่าง ๆ นานา ตามภาวะวิสัยของคนที่อยู่ภายใต้แรงกดดันอย่างรุนแรงเช่นคนไทยปัจจุบันนี้

บางคนเสนอให้ใช้กรอบรัฐธรรมนูญเดิม แต่ปรับเปลี่ยนรัฐบาลให้สะท้อนความเป็นหนึ่งเดียวของชาติ (โดยที่ไม่จำเป็นต้องเป็นรัฐบาลแห่งชาติในความหมายของการรวมทุกพรรคการเมืองเป็นรัฐบาล) และอีกหลายคนกำลังถามหา "รัฐบาลพระราชทาน"

แปลความได้อย่างเดียวว่าคนจำนวนมากกำลังมองเห็นว่าสภาพของรัฐบาลปัจจุบันนั้นไม่สามารถจะสร้างความมั่นใจในการแก้ปัญหาอันหนักหน่วงรุนแรงนี้ได้ เพราะขาดเอกภาพ, ขาดทิศทาง และขาดคุณสมบัติของผู้นำที่จะต้องทำให้ผู้คนในประเทศมีความมุ่งมั่นตรงกันว่า จะต้องจับมือประสานเพื่อสร้างความเป็นชาติที่ฟื้นคืนมาให้ได้

ภาวะไม่ปกติย่อมต้องการทางออกที่ไม่ปกติ แต่จะต้องเป็นการหาทางออกที่กระจายอำนาจให้กับประชาชน ไม่ใช่รวบศูนย์อำนาจเอาไว้ที่กลุ่มคนกลุ่มเดียว

ต้องเป็นประชาธิปไตยที่มีผลทางปฏิบัติและสร้างความเป็นชาติที่ให้คนดี, คนเก่ง, คนซื่อสัตย์เข้ามาทำงานเพื่อคนทั้งหลายอย่างเสียสละอย่างแท้จริง

(กาแฟดำ 8 ส.ค.40)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เสนอแนะเปลี่ยนรัฐบาลเนื่องจากขาดความเชื่อถือจากประชาชน อาจเป็นผู้นำจากคนนอกหรือรัฐบาลพระราชทาน และต้องเป็นการกระจายอำนาจให้กับประชาชน ไม่รวมศูนย์อำนาจไว้กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและต้องเป็นรัฐบาลประชาธิปไตยที่มีผลในทางปฏิบัติเพื่อสร้างความเป็นชาติที่ทำให้มีคนดีพร้อมจะเสียสละอย่างแท้จริง ผู้เขียนไม่ได้แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยกับผู้นำและรัฐบาลที่ปกครองอยู่เพียง โดยตรงแต่สะท้อนความไม่เห็นด้วยไม่เชื่อมั่นผู้นำและรัฐบาลจากเหตุการณ์และข้อเรียกร้องต่างๆที่เกิดขึ้นก่อนจะเสนอแนะให้เปลี่ยนรัฐบาลและควรเป็นรัฐบาลแบบใดจึงจะทำให้ประเทศชาติผ่านพ้นวิกฤตการณ์ไปได้

2.2.3.2 เพื่อแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้ง

การแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้ง คือการแสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยอย่างชัดเจน ถ้าไม่เห็นด้วยกับการกระทำก็จะเป็นการคัดค้าน แต่ถ้าไม่เห็นด้วยกับคำพูดก็จะเป็นการโต้แย้ง ผู้วิจัยใช้คำคัดค้านและโต้แย้งแทนวัตถุประสงค์ในการแสดงความคิดเห็นแบบไม่

เห็นด้วยอย่างชัดเจนหรืออย่างเต็มที่นั่นเอง วัตถุประสงค์ที่สำคัญก็คือคัดค้านหรือโต้แย้งอะไรและ
ทำไมจึงคัดค้านหรือโต้แย้ง

บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์พบว่าแสดงความคิดเห็น
คัดค้านการกระทำที่เห็นว่าไม่ถูกต้องหรือมีผลเสียต่อส่วนรวมและแสดงความคิดเห็นโต้แย้งคำพูด
ของนักการเมืองหรือคำพูดไม่ถูกต้องที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารประเทศ ตัวอย่างเช่น

กระทรวงแก้ปัญหา?

กลายเป็นประเพณีไปเสียเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินด้านใด
ด้านหนึ่ง หรือมีปริมาณเพิ่มขึ้น อัตรากำลังเพิ่มขึ้น และงบประมาณพุ่งขึ้น จากผลของการพัฒนา
ด้านเศรษฐกิจและสังคม มักจะมีการเสนอให้แก้ปัญหาด้วยการยกฐานะหน่วยงานที่มีความรับ
ผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ขึ้นเป็นกระทรวง ทบวง หรือกรมใหม่ ในส่วนกลาง

ข้อเสนอที่ได้รับความนิยมเรียบร้อยไปแล้วคือ การยกฐานะหน่วยงานระดับกรม
ในกระทรวงมหาดไทยขึ้นเป็นทบวงแรงงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐบาลและเอกชน รวมทั้งผู้นำแรงงาน
ต่างหลงใหลได้ปลื้มว่า การมีทบวงแรงงานจะทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานดีขึ้น ทั้ง ๆ
ที่อยู่ภายใต้กฎหมายและทางเศรษฐกิจและสังคมเหมือนเดิม

เมื่อมีการพูดถึงประสิทธิภาพแทนในการทำงานของกรมตำรวจเร็ว ๆ นี้ ก็มีการ
เสนอที่จะให้ยกฐานะกรมตำรวจขึ้นเป็นทบวงตำรวจเพื่อแก้ปัญหา โดยอ้างประมาณงานในการ
ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งอัตรากำลังตำรวจซึ่งมีถึงเกือบ 2 แสนคน
แต่มีอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดแค่เพียงคนเดียว ย่อมไม่สามารถดูแลให้ทั่วถึงได้

อีกเรื่องหนึ่งซึ่งกำลังมีการถกเถียงกันอย่างแพร่หลายอยู่ในขณะนี้ก็คือข้อเสนอของ
ครูประถมศึกษางานส่วนขอให้ยกสำนักงานประถมศึกษาแห่งเอกชน (สปช.) ออกจากกระทรวง
ศึกษาธิการให้ยกฐานะขึ้นเป็นทบวงการศึกษาพื้นฐาน โดยอ้างเหตุผลเพื่อกระจายอำนาจทางการ
ศึกษาเพื่อความเป็นอิสระและคล่องตัวในการทำงานของครูประถมศึกษา

ฝ่ายที่สนับสนุนการจัดตั้งทบวงการศึกษา พื้นฐานอ้างแต่เพียงว่าการแยกตัวออกจาก
กระทรวงมหาดไทยอย่างที่เคยเป็นอยู่ระยะหนึ่งเพราะถูกกดมากจึงต้องการอิสระบางข้ออ้าง
ง่าย ๆ ว่า การตั้งทบวงการศึกษาขึ้นพื้นฐาน รัฐบาลไม่ต้องเสียอะไรเพิ่มอีกเพียงแค่เปลี่ยนป้ายชื่อ
สำนักงานสองสามอันก็ทำได้แล้ว

ถ้าหากรัฐบาลเห็นด้วยกับการเสนอตั้งกระทรวงหรือทบวงทั้งหมด มีแนวโน้มที่เป็น
ไปได้ว่า สักวันหนึ่งไทยจะเป็นประเทศที่มีกระทรวงและมีรัฐมนตรีมากที่สุดในโลก อาจมีการ
เรียกร้องให้ตั้งทบวงมัธยมศึกษา ทบวงอาชีวศึกษา กระทรวงรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ ตามปัญหาและ
ประมาณงานที่เพิ่มขึ้น แต่แก้ปัญหาอะไรไม่ เพราะว่ารากเหง้าของปัญหาคือการรวมอำนาจไว้ที่
ส่วนกลาง

เราจะมีใจได้อย่างไรว่าการแยก สปช. เป็นทบวง จะทำให้การจัดการประถมศึกษาของชาติดี
ขึ้น ในเมื่อยังอยู่ในระบบเดิมแยกกันเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ไม่มีการกระจายอำนาจที่แท้จริงผู้
ท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบก็ยังเป็นคนกลุ่มเดิมแรกๆ งานอาจจะคล่องตัวดี แต่ต่อไปก็ต้องมีปัญหาอีกเมื่อ
งานและคนเพิ่มขึ้น มิต้องแก้ปัญหาด้วยการแยกเป็นทบวงประถมศึกษาและทบวงอนุบาลอีกหรือ

(บทบรรณาธิการไทยรัฐ 28 ม.ค.36)

บทบรรณาธิการนี้คัดค้านการแก้ปัญหาการบริหารราชการแผ่นดินด้วยการยกฐานะหน่วยราชการระดับกรมเป็นกระทรวงหรือทบวงเพราะไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และผู้เขียนเห็นว่ารากเหง้าของปัญหาอยู่ที่การรวมอำนาจโดยไม่ยอมกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นหรือประชาชน ดังนั้นการแก้ปัญหาโดยยกขึ้นเป็นกระทรวงทบวงกรมแล้วการบริหารก็ยังรวมอำนาจอยู่ในส่วนกลางจึงไม่เกิดประโยชน์และแก้ปัญหาไม่ได้ ผู้เขียนจึงแสดงความคิดเห็นคัดค้านการกระทำดังกล่าว

2.2.3.3 เพื่อแสดงความคิดเห็นตักเตือน

การแสดงความคิดเห็นตักเตือน คือ เหตุการณ์หรือเรื่องที่เกิด หรือความประพฤติก่อและการกระทำที่เกิดเป็นความผิดหรือเคยทำให้เกิดผลเสีย และโทษมาแล้วผู้เขียนจึงตักเตือนเพื่อมิให้เกิดซ้ำหรือเกิดขึ้นอีกหรือตักเตือนเพื่อมิให้เกิดเหตุการณ์เลวร้ายหรือผลเสียที่อาจเกิดขึ้นมิให้มีโอกาสเกิดขึ้นได้

บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ที่มีวัตถุประสงค์แสดงความคิดเห็นตักเตือน ผู้วิจัยพบว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยกับเหตุการณ์ เรื่องราวที่ไม่ถูกต้อง พฤติกรรมที่ไม่ดีของนักการเมือง ความประพฤติก่อผิดๆของข้าราชการและผู้มีอำนาจรับผิดชอบ หรืออาจเป็นโทษเป็นผลเสียต่อส่วนรวม ผู้เขียนจึงแสดงความคิดเห็นตักเตือนหรือเตือนสติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียหรือโทษต่อส่วนรวมหรือประชาชน ตัวอย่างเช่น

6 พรรคยังไม่สำนึก

ยังไม่มีใครยืนยันได้ว่าแม้การลาออกตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ จะมีผลแล้วหลังจากสิ้นสุดวันที่ 6 พฤศจิกายน การจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่จะเสร็จเรียบร้อยลงตัว และเป็นที่พอใจของประชาชนส่วนใหญ่หรือไม่ หากยังไม่เป็นที่พอใจแน่นอนว่าการเมืองจะไม่หยุดนิ่ง ซึ่งจะมีผลกระทบไปถึงการแก้ไขปัญห เศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากการปรับตัวขึ้นลงของค่าเงินบาท และภาวะในตลาดหุ้น ในช่วง 2-3 วันที่ผ่านมา

เมื่อ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ประกาศจะลาออกจากนายกรัฐมนตรี ภาวะในตลาดหุ้นก็สนองตอบในทางที่ดี ค่าเงินบาทก็สูงขึ้นทันที ต่อมาเมื่อมีความไม่ชัดเจนในรัฐบาลที่จะตั้งขึ้นใหม่ หุ้นก็ตกลงทันที และเมื่อมีข่าวว่าพรรคการเมือง 3 พรรค คือ ความหวังใหม่ ประชาธิปัตย์ชาติไทย จะร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลโดยหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีทีมงานเศรษฐกิจที่วงการธุรกิจให้ความเชื่อมั่น ตลาดหุ้นก็สนองรับค่าเงินบาท ก็แข็งขึ้นอีกครั้ง ครั้นพอเหตุการณ์ทำท่าพลิกผันกลายเป็นว่าพรรคการเมือง 6 พรรคร่วมรัฐบาลใหม่ ตลาดหุ้นก็ตกและค่าเงินบาทก็หยุดนิ่งทันที

ภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจของบ้านเมืองเราในช่วงเกือบครบขวบปี ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารของรัฐบาลผสม 6 พรรค ได้สร้างความเสียหายให้แก่ส่วนรวมและประชาชนอย่างเห็นได้ชัดเจน และไม่ว่าจะนำมาตรการใดออกมาใช้ก็ไม่สามารถเยียวยาภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจให้กระเตื้องขึ้นได้ ดังนั้นเมื่อพล.อ.ชวลิต ได้ตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวประกาศลาออก จึงสมควรที่พรรคการเมืองทั้ง 6 พรรค จะต้องสลายตัว หากเห็นแก่ประโยชน์ของชาติบ้านเมืองจริง

การพยายามเกาะกลุ่มกันของพรรคการเมือง 6 พรรคร่วมรัฐบาลเดิม เพื่อยึดกุมการบริหารบ้านเมืองอยู่อีก ได้สะท้อนให้เห็นแล้วว่าไม่ได้รับการยอมรับในทางที่ดี ศรัทธาที่สูญหายไปไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ เพราะฉะนั้น พล.อ.ชวลิต ในฐานะที่เห็นหัวหน้าพรรคการเมืองใหญ่ที่เป็นแกนนำ ซึ่งได้แสดงสปิริตด้วยการเสียสละตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จะต้องไม่ทิ้งภาระไปโดยทันที แต่จะต้องชี้ทางสว่างให้ 6 พรรคร่วมรัฐบาลให้เห็นด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของชาติบ้านเมือง ซึ่งสำคัญยิ่งเหนือสิ่งอื่นใด

(บทบรรณาธิการเดลินิวส์ 8 พ.ย. 40)

บทบรรณาธิการนี้มีวัตถุประสงค์ในการตักเตือนพฤติกรรมของพรรคร่วมรัฐบาลทั้ง 6 พรรคที่ไม่ยอมสลายตัวทั้งที่ได้ทำความเสียหายแก่ส่วนรวมและประชาชนอย่างชัดเจนและไม่มีการเรียกศรัทธาคืนมาได้ จึงเตือนมิให้กระทำแบบเดิมอันจะเป็นผลเสียอย่างร้ายแรงต่อประเทศชาติ

2.2.3.4 เพื่อแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือยกย่อง สรรเสริญ

การแสดงความคิดเห็นสนับสนุน หรือยกย่อง สรรเสริญ คือ การแสดงความคิดเห็นด้วยในลักษณะสนับสนุนคำพูด การกระทำที่คิดว่าถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในลักษณะยกย่อง สรรเสริญการกระทำที่เกิดขึ้นแล้วและเป็นประโยชน์ในทางใดทางหนึ่งแก่บุคคลหรือส่วนรวม

บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ที่มีวัตถุประสงค์แสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือยกย่อง สรรเสริญ ผู้วิจัยพบว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นที่เห็นด้วยคือแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือยกย่อง สรรเสริญ โดยอาจเป็นการสนับสนุนความคิดของบุคคลที่เป็นประโยชน์หรือเป็นแนวทางการแก้ปัญหา การกระทำที่ดีมีประโยชน์ต่อประเทศชาติ หรือยกย่อง สรรเสริญการกระทำที่ดีที่ถูกต้องอันจะเป็นตัวอย่างในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่อไปของนักการเมือง ผู้นำ ผู้บริการหรือผู้มีส่วนรับผิดชอบหรือเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป ตัวอย่างเช่น

ข้อเสนอของผู้นำฝ่ายค้าน

นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยและผู้นำฝ่ายค้านในสภา ให้สัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าวว่าสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนี้ถึงจุดอ้อมตัวควรจะมีการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ได้แล้วเพราะ นายกรัฐมนตรีได้บริหารงานมาถึง 2 ปีเศษ แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาค่าคัญของบ้านเมืองได้ รวมทั้งมีการแตกแยกกันเองระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล จนต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพรรคร่วมรัฐบาลหลายครั้ง จนไม่มีเวลาสำหรับแก้ไขปัญหของบ้านเมืองและประชาชน

แนวความคิดของหัวหน้าพรรคชาติไทย ที่เห็นว่ารัฐบาลควรใช้วิธียุบสภาเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเมือง แทนการปรับโครงสร้างพรรคร่วมรัฐบาลนี้ ตรงกับความเห็นของพลตรีจำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรมซึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาล คือเห็นว่าการยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบบรัฐสภา เพราะการปกครองระบบรัฐสภา หรือให้ประชาชนเลือกรัฐบาลบริหารประเทศได้ตามความสมัครใจ เช่นให้พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดจัดตั้งรัฐบาล การจะแก้ไขปัญหาคัดค้านทางการเมืองจึงสมควรให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสิน ด้วยวิธีเลือกตั้ง

การแก้ไขปัญหามติพรรคการเมืองด้วยวิธีปรับปรุงตัวรัฐมนตรี หรือเปลี่ยนพรรคร่วมรัฐบาล จึงไม่ใช่วิธีแก้ไขปัญหาในระบบรัฐสภา โดยเฉพาะในกรณีที่มีการจัดตั้งรัฐบาลผสม ประกอบด้วยพรรคการเมืองหลายพรรค การปรับปรุงคณะรัฐมนตรีหรือเปลี่ยนพรรคร่วมรัฐบาลโดยมิได้ผ่านความเห็นชอบหรือความสมัครใจของประชาชน จึงมิใช่เป็นวิธีการแก้ปัญหามาตรังวิธีทางประชาธิปไตย

ความจริง เราขอรับว่า รัฐบาลผสมซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมืองหลายพรรคซึ่งได้รับเลือกตั้งมาด้วยนโยบายที่ต่างกัน เป็นรัฐบาลที่มีปัญหาหรือยากจะบริหารประเทศด้วยความราบรื่นได้ยาก เนื่องจากพรรคร่วมรัฐบาลจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของพรรคเป็นสำคัญ หรือพูดง่ายก็คือเป็นการรวมกันเพื่อพยายามดักตวงกอบโกยผลประโยชน์ของพรรคให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้เพื่อหวังจะได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นเสียงข้างมากในการเลือกตั้งทั่วไปคราวหน้า

นอกจากนั้น รัฐบาลผสมก็ไม่เคยแถลงนโยบายบริหารประเทศให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้ามาก่อนกำหนดหรือเขียนกันเองในภายหลังทั้งสิ้น

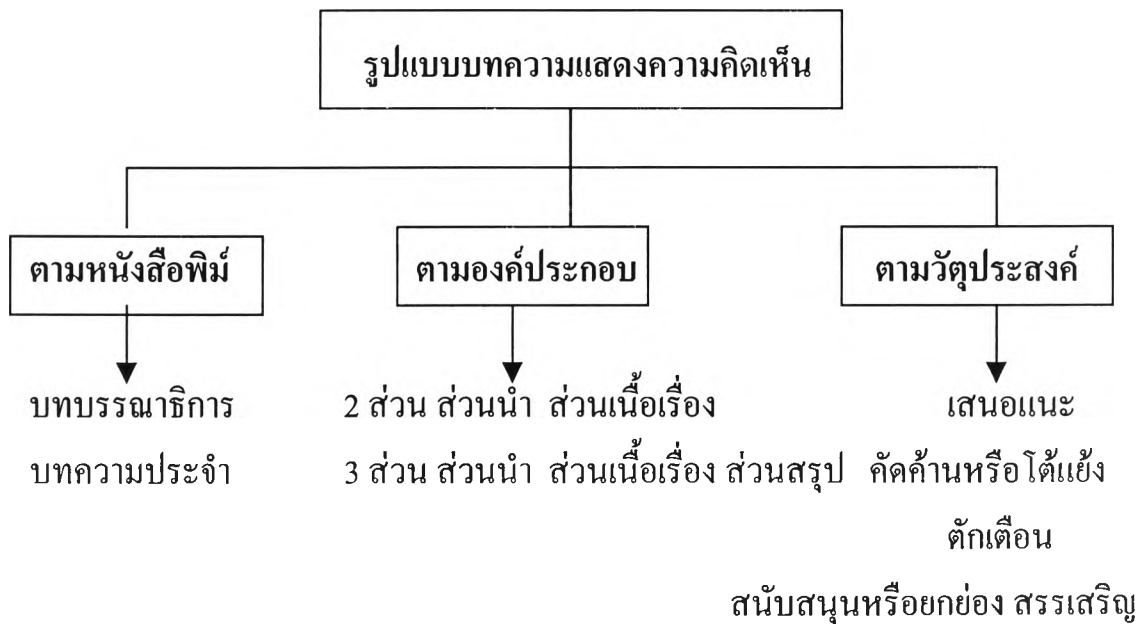
เหตุที่ระบอบประชาธิปไตยเมืองไทย ไม่พัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ หรือประชาชนสามารถเลือกรัฐบาลได้ตามความสมัครใจ เราเห็นว่าส่วนหนึ่งมาจากความเข้าใจที่ผิดพลาด คือตั้งหลักเกณฑ์ให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงในสภามากกว่าพรรคการเมืองอื่น เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลหรือดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยอ้างว่าเป็นความต้องการของประชาชน ซึ่งความจริงประชาชนหาได้ต้องการเช่นนั้นไม่ เพราะการที่ประชาชนไม่เลือกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด เข้ามาเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดในสภา ข้อมชี้ให้เห็นชัดเจนอยู่แล้วว่า ไม่มีพรรคการเมืองใดที่ประชาชนไว้วางใจให้ทำหน้าที่จัดตั้งรัฐบาล หรืออีกนัยหนึ่งไม่มีหัวหน้าพรรคการเมืองคนใดมีคุณสมบัติหรือบุคลิกเหมาะสมแก่การเป็นนายกรัฐมนตรีนั่นเอง

การที่พรรคการเมืองต่าง ๆ มาตกลงกันเองมอบตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้แก่หัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงในสภามากกว่าพรรคการเมืองอื่น ก็ไม่มีหลักเกณฑ์อะไรเป็นประกันได้ว่า จะได้นายกรัฐมนตรีที่ตรงกับความต้องการของประชาชนทั่วไป ด้วยเหตุนี้เราจึงสนับสนุนข้อเสนอแนะของผู้นำฝ่ายค้านที่ว่ารัฐบาลควรจะใช้วิธียุบสภาเพื่อแก้ไขปัญหามติพรรคการเมือง เพราะการเลือกตั้งหรือการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทแก้ไขปัญหามติพรรคการเมืองด้วยตัวเอง มีทางนำบ้านเมืองไปสู่ประชาธิปไตย มากกว่าการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีหรือเปลี่ยนโครงสร้างพรรคร่วมรัฐบาลวนเวียนกันไปแบบไร้จุดหมาย หรือไม่รู้ว่าจะต้องมีรัฐบาลชวนกันอีกไม่รู้ว่่ากี่พรรค โดยไม่มีอะไรเป็นหลักประกันว่าจะแก้ไขปัญหามติพรรคการเมืองให้เป็นที่พอใจของประชาชนได้

(บทบรรณาธิการสยามรัฐ 1 มี.ค.38)

บทบรรณาธิการนี้มีวัตถุประสงค์ในการแสดงความคิดเห็นเพื่อสนับสนุนความคิดของผู้นำฝ่ายค้าน หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาที่ให้อยู่สภาพเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการเมืองและเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกับพลตรีจำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรมทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาตามระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

จะเห็นว่างานเขียนประเภทบทความแสดงความคิดเห็นมีลักษณะเฉพาะที่มุ่งแสดงทรรศนะหรือความคิดเห็นต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่เป็นปัญหา วิกฤตการณ์ เรื่องราวต่างๆ อย่างน่าเชื่อถือเพื่อชักจูงใจให้ผู้อ่านคล้อยตาม โดยเฉพาะรูปแบบบทความแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ทั้งบทบรรณาธิการและบทความประจำต่างทำหน้าที่ตลาดแห่งความคิดเห็นให้แก่สังคมอันเป็นหน้าที่หลักของสื่อมวลชน บทความแสดงความคิดเห็นยังปรากฏรูปแบบที่หลากหลายตามการจำแนกองค์ประกอบและวัตถุประสงค์ในการแสดงความคิดเห็นซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อ 1 และข้อ 2 และผู้วิจัยขอสรุปด้วยแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิแสดงรูปแบบบทความแสดงความคิดเห็น